

KOMMUNENS BESLUT OM NATURRESERVAT

DATA OM NATURRESERVATET

Benämning	Naturreservatet Rönninge by - Skavlöten	
Kommun	Täby	
Församling	Täby	
Fastigheter och markägare	Rönninge 3:3 Rönninge 3:1 del av Arninge 4:1 del av	Täby Fastighets AB ” ”
Lägesbeskrivning	Topografiska kartan 101 Stockholm NO Ekonomiska kartorna 101 8 g och 9 g Området är beläget i östra delen av kommunen och avgränsas i väster av Rönningesjön, i norr av Roslagsvägen och i öster av Arningevägen samt ett industrikvarter (Allgon). I söder avgränsas området av gångväg/stigsystem från Rönningesjöns utlopp via gamla skjutbanan upp till industrikvareteret.	
Areal	ca 180 ha	
Därav landareal	ca 180 ha	
Naturvårdsförvaltare	Täby kommun	

GRUND FÖR BESLUTET

Beskrivning av området

Rönninge by - Skavlöten ligger i Täbys östra delar utmed Rönningesjöns östra strand och är kommunens viktigaste friluftsområde. Här finns ett stort motionscentrum och många olika leder och spår. Norra delen av området upptas av delvis barrdominerade friluftsskogar. I södra delen av området ligger den välbevarade 1800-talsbyn Rönninge by där jordbruk fortfarande bedrivs.

Områdets största värden är värdet för det rörliga friluftslivet. Dessutom finns kulturmiljövärden av länsintresse. Naturvärdena är av kommunalt intresse och har enligt kommunens miljövårdsplan högt naturvärde.

De ur natursynpunkt viktigaste miljöerna i området är den gamla skogen, som till stor del har karaktären av bondeskog som tidigare betats. Några skogar hyser fortfarande rik

betesmarkflora. I skogsområdena finns en representativ fågelfauna, med förekomst av arter som kräver stora sammanhängande skogsområden. Vidare förekommer inom områdets skogar fem rödlistade växt- och djurarter.

Varierande och lövdominerade, men numera ganska igenvuxna skogsbryn finns utmed de åkerlappar som på ett ålderdomligt sätt följer de smala lerfyllda dalgångarna. I brynen finns rikligt med asp vilket skapar förutsättningar för en intressant flora och fauna knuten till trädslaget.

Vid Rönninge by bedrivs bete på hag- och åkermark. Marken i hagarna är relativt kväverik och floran därför trivial. Endast på några små partier finns en artrik torrängsflora fortfarande kvar.

Vid Rönninge by finns en ålderdomlig gårdsfauna med förekomst av sällsynta gårdsväxter.

Skogsbruket inom området har under 1900-talet varit mycket extensivt. Några hyggen upptagna under 1950-80 finns i områdets norra hälft. Andelen död ved, som är en förutsättning för en rik biologisk mångfald, är mycket liten i förhållande till skogsbeståndens ålder.

Områdets odlingsmarker har förändrats mycket lite de senaste århundradena. Några mindre ängsområden har omförts till åker. I övrigt har åkermarken i stort sett samma avgränsning som på 1700-talet.

Vid Skavlöten ligger en motionsgård och härifrån utgår motionsslingor och ett elljusspår. Vidare finns här ett friluftsbad och vintertid plogas en skridskobana på Rönningesjöns is. Vid Rönninge by finns bl a ett hembygdsmuseum, visningsgård och kaffestuga. Här har även naturskolan sina lokaler.

Ändamål och motiv för naturreservatet

Området har sitt största värde som friluftsområde i värdefulla kultur- och naturmarker. Ett grundläggande motiv för att avsätta området som naturreservat är att säkra möjligheterna till rika naturupplevelser och motion. Besökarens upplevelser främjas genom att man bevarar och vidareutvecklar områdets variation och dess natur- och kulturmiljövärden.

I de välbesökta skogsområdena bör strövvänlig naturskogslignande skog och ett väl underhållet stigsystem eftersträvas. Stora delar av områdets skogar lämnas för fri utveckling för att på sikt skapa naturskogslignande bestånd med rik biologisk mångfald och öppen lättströvad struktur. Skötseln av nu och tidigare brukade marker bör i stor utsträckning anknyta till områdets kulturhistoria.

Ett annat grundläggande motiv är att säkerställa ett kulturhistoriskt riktigt bevarande av Rönninge by och dess närområde.

Inrättandet av naturreservatet är förenligt med gällande översiktsplan där det sägs att området ska skyddas som naturmark i kommande planering.

Möjligheter till framtida lednings- och järnvägsdragning genom området

Fört att bli möjliggöra bättre kollektivtrafikförsörjning av Arninge industriområde diskuteras en omläggning av Roslagbanan. Roslagsbanan skulle flyttas från ett läge öster om E18 till en sträckning som tangerar naturreservatets sydöstra del. Åtgärden skulle även i Arninge ge en möjlighet till infartsparkeringar och omstigning till/från bussar från de norra och nordöstra delarna av länet. Gränsen för reservatet har lagts med stöd av naturen i ett tänkbart läge för järnvägen. På kartan redovisas även ett skisserat läge för den omdragna järnvägen.

För den framtida värmeförsörjningen av Täby kommun planeras för att möjliggöra ett fjärrvärmeverk i Arninge industriområde öster om naturreservatet. Dragning av ledningar för fjärrvärmenätet kan då bli aktuellt genom reservatet.

Både kollektivtrafikförsörjningen av Arninge och fjärrvärmeutbyggnaden är positiva ur miljösynpunkt varför ett naturreservat inte bör omöjliggöra denna lednings- och järnvägsdragning genom området. En prövning av kommunen om var och hur denna eventuella framtida dragning ska göras genom reservatet bli för att minimera påverkan inom reservatet ska göras om det blir aktuellt. Intranget för järnvägsdragningen bedöms bli marginellt och reservatsavgränsningen får anpassas till järnvägsområdet genom en kombination av upphävande och utvidgning av reservatsområdet.

Kommunens beredning och beslut

I samband med kommunplan-97 fick samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag av kommunstyrelsen att upprätta områdesbestämmelser för området kring Skavlöten och Rönninge by som naturmark. Under arbetets gång har uppdraget ändrats till att gälla att området avsätts som kommunalt naturreservat.

Avgränsningen av området har samordnats med hänsyn till planläggningen för industrimark i områdets sydöstra del mot Arningevägen och E18. Vid beslut i kommunstyrelsen 2000-06-15 justerades direktiven som medför begränsning av reservatet i syd/sydost.

Ett förslag till skötselplan för området Rönninge by - Skavlöten har tidigare utarbetats av Ekologigruppen. Förslaget ligger i tillämpliga delar till grund för skötselplanen till reservatsförslaget och föreslås fastställas tillsammans med reservatet.

Före det formella samrådet inför reservatsinrättandet har under arbetets gång underhandssamråd skett med länsstyrelsen och berörda sakägare. Formellt samråd hölls hösten 1998. Efter smärre justeringar med anledning av synpunkter vid samrådet har det reviderade förslaget samrått med TFAB och länsstyrelsen.

Inrättandet av reservatet var ursprungligen avsett att ske med stöd av att kommunstyrelsen 1997-10-01 av länsstyrelsen enligt 43§ naturvårdslagen fått delegation att inrätta naturreservat och naturvårdsområden i hela kommunen. Under arbetets gång har lagstiftningen ändrats i och med införandet av den nya miljöbalken som ger kommunerna generell möjlighet att inrätta naturreservat. Enligt övergångsbestämmelserna till miljöbalken ska ärenden som har inletts före balkens ikraftträdande handläggas enligt tidigare lagstiftning. Då arbetet med reservatet startade före miljöbalkens ikraftträdande görs detta beslut med stöd av naturvårdslagen.

FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET

A. Föreskrifter med stöd av 8 § Naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och förordningar är det förbjudet att:

1. utanför område x och z på karta bilaga 1 uppföra ny byggnad eller brygga.
2. utanför område x och y på karta bilaga 1 anlägga väg, parkeringsplats.
3. utanför område x och y på karta bilaga 1 asfaltera vägar.
4. asfaltera stigar eller parkeringsplatser
5. uppföra mast eller antenn
6. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning annat än på av kommunen godkända informationsplatser
7. anordna upplag annat än tillfälligt för jord- och skogsbrukets behov
8. uppföra stängsel eller andra hägnader. Dock får erforderliga stängsel uppföras för betesdjur under förutsättningar att genomgångar anordnas så att allmänhetens tillträde inte förhindras eller avsevärt försvåras
9. bedriva täkt, schaktning, fyllning eller liknande ingrepp som väsentligt kan ändra områdets topografi eller dräneringsförhållanden.
10. lägga igen öppna diken
11. inom skötselområdena 1, 9 och 11 (se bifogad skötselplan bilaga 2) avverka levande eller döda träd eller utföra andra skogliga åtgärder. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för naturvårdsåtgärder enligt bifogad skötselplan som utförs i naturvårdsförvaltarens regi.

Utan kommunens* tillstånd är det förbjudet att

12. inom Skavlötens friluftsområde, markerat med x på karta bilaga 1
 - uppföra ny byggnad eller brygga
 - bygga om eller till befintlig byggnad
 - riva byggnad
 - utföra markarbeten , anlägga väg, parkeringsplats eller asfaltera väg

13. inom Rönninge by, markerat med z på karta bilaga 1

- uppföra ny byggnad eller brygga
- bygga om eller till befintligbyggnad eller uppföra veranda
- byta fönster, fasad- och takmaterial eller omfärga byggnader
- riva byggnad
- utföra markarbeten, trädfällning eller anlägga stängsel

Vid prövningen ska vårdplan för Rönninge by upprättad av Ove Hidemark arkitektkontor AB vara ett underlag.

14. dra fram ledningar i luft eller mark

Föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder mot

- åtgärder som är nödvändiga i samband med områdets skötsel och som anges i skötselplanen
- åtgärder för skötsel av ledningsgator
- normal skötsel av tomtplats gårdsplats, vägar och stigar
- åtgärder för rening av dagvatten

*/ Med kommunen ovan menas den kommunala nämnd som fullmäktige givit i uppdrag att hantera tillståndsprövningen.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § Naturvårdslagen angående markägares och annans skyldighet att tåla visst intrång.

Markägaren, arrendatorn och andra innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande åtgärder och anordningar vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen:

1. utmärkning av naturreservatets gränser, uppsättning av informationsskyltar och övriga upplysningsskyltar
2. utförande och underhåll av mindre anläggningar och anordningar för allmänhetens friluftsliv
3. åtgärder för skötsel av skog, betesmarker och åkermarker som närmare anges i skötselplan

C. Föreskrifter med stöd av 10 § Naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och förordningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning

2. bryta kvistar eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, skada vegetation i övrigt t ex genom att gräva upp ris, örter gräs, mossor och lavar
3. störa djurlivet(tex genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräl- och groddjur)
4. medföra hund som inte är kopplad
5. elda annat än på anvisade och iordningställda platser
6. rida annat än på anvisade ridvägar
7. cykla annat än på körvägar och markerade cykelvägar, dvs inte på stigar, motionsspår och i terrängen
8. framföra motordrivet fordon annat än på anvisade, för allmän trafik upplåttna, vägar
9. lyfta eller landa med luftballong

Föreskrift C.6 ska inte hindra att den organiserade ridverksamheten vid Rönninge by och den därtill knutna 4H-verksamheten nyttjar till gården knutna vägar och öppna ytor.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § Naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen

1. Kommunen fastställer med stöd av 9 § Naturvårdsförordningen bifogad skötselplan.
2. Naturreservatet skall märkas ut av Täby kommun enligt svensk standard och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
3. Täby kommun skall vara ansvarig naturvårdsförvaltare

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag författningen utkom från trycket i länets författningssamling.

Teckenförklaring:

- Naturresevatets gräns
- Delområdesgräns
- Område, Skavlöten X
- Område, Rönninge by Z
- Vägområde Y
- Järnvägsområde

**Beslutskarta,
Naturresevat Rönninge by -
Skavlöten
Täby kommun**

1998-08-24

Reviderad 2002-04-26

Bilaga 1

50 0 100 200

**Skötselplan för
Naturreservatet
Rönninge by- Skavlöten**

I ALLMÄN BESKRIVNING

1 FÖRORD

Förslaget till skötselplan för Rönninge by – Skavlöten bygger i stort på ett förslag till skötselplan som Ekologigruppen utarbetat i april 1997. Ekologigruppens förslag omfattade även det nu planlagda området för industrimark i sydost och koloniträdgården i söder. Skötselplanen reglerar skötseln av naturmark och stigsystem. Skötseln av motionsanläggningen vid Skavlöten regleras inte av denna plan.

2 BESKRIVNING AV NUVARANDE FÖRHÅLLANDEN

Naturgeografisk region	Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Landskapstyp	Sprickdalsterräng
Dominerande vegetation	Barrblandskog av blåbärstyp och åker.
Höjd över havet	8-35 meter

2.1 Sammanfattning

Rönninge by – Skavlöten ligger i Täbys östra delar och är kommunens kanske viktigaste friluftsområde. Här finns ett stort motionscentrum och många olika leder och spår. Norra delen av området upptas av delvis gamla barrdominerade friluftsskogar. I södra delen av området ligger den välbevarade 1800-talsbyn Rönninge där jordbruk fortfarande bedrivs. Områdets största värden är värdet för det rörliga friluftslivet. Dessutom finns kulturmiljövärden av länsintresse. Naturvärdena är av kommunalt intresse och har enligt miljövårdsplanen (Täby kommun 1991) mycket högt naturvärde.

De ur natursynpunkt viktigaste miljöerna i området är den gamla skogen, som till stora del har karaktär av bondeskog som tidigare betats. Några skogar hyser fortfarande rik betesmarkflora. I skogsområdena finns en representativ fågelfauna, med förekomst av arter som kräver stora sammanhängande skogsområden. Vidare förekommer inom områdets skogar fem rödlistade växt- och djurarter.

Varierade och lövdominerade, men numera ganska igenvuxna skogsbryn finns utmed de åkerlappar som på ett ålderdomligt sätt följer de smala lerfyllda dalgångarna. I brynen finns rikligt med asp vilket skapar förutsättningar för en intressant flora och fauna knuten till trädslaget.

Vid Rönninge by bedrivs bete på nedlagd åkermark. Marken i hagarna är relativt kväverik och floran är därför trivial. Endast på några små partier finns en artrik torrängsflora fortfarande kvar.

Vid Rönninge by finns en ålderdomlig gårdsflora med förekomst av sällsynta gårdsväxter. Skogsbruket inom området har under 1900-talet varit mycket extensivt. Några hyggen upptagna under 1950 - 1980 finns i områdets norra hälft. Andelen död ved är mycket liten i

förhållande till skogsbeståndens ålder. Död ved är en nyckelförutsättning för en rik biologisk mångfald.

Områdets odlingsmarker har förändrats oerhört lite de senaste århundradena. Några mindre ängsområden har omförts till åker. I övrigt har åkermarkerna i stort sett samma utseende som på 1700-talet.

Vid Skavlöten ligger en motionsgård och härifrån utgår en motionsslingor, samt ett el-ljusspår. Vidare finns här ett friluftsbad och vintertid plogas en skridskobana på Rönningesjöns is. Vid Rönninge by finns bl a hembygdsmuseum, visningsgård och kaffestuga. Här har även naturskolan sina lokaler.

2.2 Naturförhållanden

2.2.1 Geologi, kvartärgeologi, topografi

Området har en kuperad topografi med några tydliga branter varav själva Rönningesjön utgör den allra största. På Skansberget strax norr om Rönninge by är denna nord-syd-gående förkastningsbrant som mest tydlig. De skogsbevuxna partierna i områdets östra och norra delar utgörs av stora bergbundna höjdryggar. Dessa avbryts av en markerad sydostligt orienterad dalgång öster om Skavlöten. En mindre lerfylld sprickdal förbinder också Skavlöten med Rönninge by i söder. Vidare finns en otydlig delvis bergbunden dalgång löpande från Rönninge by och rakt österut.

I hållmarkerna blottas områdets grå plagioklasdominerade gnejsgranit. Här och var finns också pegmatitgångar.

Isräfflor är tämligen allmänna på hållmarkerna och visar att isen här haft en nästan helt sydlig rörelseriktning.

De lösa avlagringarna domineras av oftast mycket tunna lager av morän, samt i dalgångarna postglacial lera. Glaciärrer förekommer i områdets sydöstra del. Vidare finns mindre isälvsavlagringar i form av sand strax söder om de större förkastningsbranterna vid Skavlöten och Rönninge by.

Det finns inte några värdefulla geomorfologiska formationer knutna till lösa avlagringar dokumenterade från området.

2.2.2 Skogar

Området upptas till två tredjedelar av barrskog och en tredjedel av öppen jordbruksmark. Av områdets skogsmark utgörs den helt övervägande delen av barrskog, mestadels i form av en mager barrblandskog av blåbärsristyp. 12 % av den skogsbevuxna arealen utgörs av skogligen impediment i form av hållmarkstallskogar. Mindre än 2 % av skogsarealen utgörs av rena lövskogar, som i området är dominerade av asp. Ädellövskog saknas helt och inslag av ädellövträd i den övriga skogen är mycket sällsynt och inskränker sig till några enstaka ekar. Enstaka ädellövträd finns också vid gårdsbebyggelsen vid Rönninge by. Sumpskogar och skogskärr är relativt allmänt förekommande och utgör ca 8 % av skogsarealen. Alkärr är den vanligaste sumpskogstypen.

Någon mer ingående nyckelbiotopsinventering har ännu inte genomförts i området. Högt räknat skulle 22 % av skogsarealen kunna klassificeras som nyckelbiotop. Den allra största delen av denna areal utgörs av betad skog, men här ryms också alkärr, sekundär lövnaturskog, samt bergbrant. Tillsammans med hållmarksimpedimenten innebär detta att vid ordinärt skogsbruk ca 30 % av skogsarealen enligt skogsvårds- och naturvårdslagen bör undantas från

rationellt skogsbruk. Utbredning av hållmarker, betad skog och andra nyckelbiotoper framgår av karta 3.

Barrskogar

Skogen är till största delen helt barrdominerad, mestadels mogen och luckig. Den typiska Rönningeskogen är en ca 90-120-årig barrblandskog på mager moränmark, med grova gamla tallöverståndare och ett uppväxande yngre trädskikt bestående av gran. Tallöverståndarna är på många håll mycket grova och brösthöjdsdiametrar på över 60 cm är inte ovanligt. Föryngring av både gran och tall förekommer allmänt även inne i skogen och detta gör att träd i de flesta åldersklasser står att finna i flertalet av de äldre bestånden. Ungefär 20-30 % av områdets skogar är yngre än 50 år. Dessa skogar utgörs dels av triviala, jämnåriga, homogena gran- eller tallbestånd, alternativt av ungsskogar med äldre frötallar som fått växa in i bestånden.

Markfloran i områdets barrblandskogar är risdominerad och den typiska för barrskogar i regionen. Tillgången på död ved är relativt dålig vilket gör att förutsättningar för förekomst av rödlistade vedsvampar och insekter är relativt begränsad.

Genom sin relativt höga ålder är skogarna svamprika och tillgången på matsvamp är god. Stora delar av områdets skogar är påverkade av bete. Detta märks genom ett relativt stort inslag av asp och björk. Skogarna är glesa, olikåldriga och enbuskar är vanliga i buskskiktet. Skogar som betats in i sen tid har en gräsdominerad markvegetation med en skyddsvärd flora (karta 3). I dessa området förekommer en rad krävande betesmarksarter som exempelvis backklöver och kattfot. Den i regionen relativt ovanliga vippärten förekommer tämligen allmänt i de sydvända brynen i områdets södra del (Hammarsköld muntligt)

Det är i de den betespåverkade skogen och i skogsbrynen som de högsta naturvärdena i områdets skogar påträffas. Här förekommer också de två rödlistade arterna asphättemossa och kandilabersvamp. Båda dessa arter tillhör kategorin missgynnade (NT) arter och är viktiga signalarter för aspbestånd i utmarksbetesmiljöer.

Områdets hållmarkstallskogar är som regel gamla och typiska för regionen. Ofta förekommer riktigt gamla tallar på denna typ av marker. Hållmarksskogarna i området är relativt uppsplittrade och förekommer som begränsade högt belägna småöar i den omgivande barrblandskogen (karta 3).

Övriga skogstyper

I rönningeskogarna finns även lövdominerade skogstyper, varav skogsbryn och klibbalkärr är de till ytan dominerande. Vidare förekommer mindre områden med sekundär lövnaturskog, öppna högstarrkärr, bergbrantsvegetation, samt björk- och videkärr (se karta 3). Samtliga dessa naturtyper bidrar på ett betydande sätt till den biologiska mångfalden i området, då var och en av dessa vegetationstyper hyser sin speciella flora och fauna.

I Rönningesjöns utlopp finns alkärr och videkärr.

2.2.3 Jordbrukslandskap och övriga naturtyper

Kulturmarkerna utgörs i norr av smala betade åkerlappar. I söder finns större sammanhängande åkermarker och betesmark på före detta åker.

De öppna betesmarkerna i området är till allra största delen tidigare plöjda och gödslade och därmed till största delen helt utarmade vad gäller skyddsvärd hävdgynnad flora och fauna. På fyra platser söder och öster om Rönninge by finns dock fragmentariska rester av en artrik ängshavredominerad torrängsflora kvar. Bland skyddsvärda arter kan nämnas bland annat

flentimotej, gullklöver och backklöver. Även norr om byn finns en vacker hagmark med inslag av typiska hävdgynnade betesmarksarter i markfloran.

I Rönninge by växer några numera ovanliga gammaldags ogräs och läkeväxter som exempelvis bolmört, spikkclubba, krustistel, nattskatta, lungrot, finsk fingerört, samt den rödlistade växtarten hjärtstilla (Kers 1972 och Conec 1991). Arten tillhör kategorin missgynnade (NT) arter.

Vid Rönningesjöns utlopp finns rester av fuktängar som tidigare hävdats. Här förekommer bland annat den i regionen ovanliga kärrvialen, samt sjöväxten sjöranunkel. Vid sjön växer också trubbnate, korsandmat och vattenaloe (Hammar skjöld muntl). Ytterligare ett våtmarksområde finns i anslutning till Arningevägen, där ett kärr dämats upp på före detta åkermark.

Vis Skavlötens motionsgård kantas stranden i söder av ett brett flytvassbälte. I denna kärrvegetation förekommer ett antal mindre allmänna växtarter som exempelvis smalkaveldun och kärrbräken.

2.2.5 Djurliv

Däggdjur

Däggdjursfaunan är den för regionen normala med fälthare, räv, grävling, rådjur och älg som jaktbart vilt. Skogshare saknas av allt att döma (Nordin muntl).

Fågelliv

Fågellivet är typiskt för regionen och naturtyperna i området. Nämnvärt är att det i området förekommer arter med krav på stora sammanhängande barrskogsområden som exempelvis spillkråka, talltita och tofsmes.

Sumpskogsområdet vid Rönningesjöns utlopp hyser ett rikt fågelliv med bl a näktergal och stjärtmes.

Brun kärrhök söker regelbundet föda på områdets åkermarker och stränder.

På åkerholmarna invid Rönninge gård häckar troligen hornuggla (Nordin muntl).

2.2.6 Rödlistade arter

I området har fem rödlistade arter påträffats. Tre av dessa tillhör kategorin missgynnade (NT) arter och två tillhör kategorin sårbara arter (se karta 3). Två av arterna är fåglar. Den mindre hackspetten och bivråken har observerats i området, men häckar troligen inte regelbundet. Dessa utgörs av de mest skyddsvärda arterna som påträffats i området och räknas båda till kategorin sårbara arter (VU).

En rödlistad kärlväxt förekommer; hjärtstilla. Denna art väver tillsammans med andra skyddsvärda arter som nässelsnärja och ulltistel vid Rönninge by. Denna skötselplan kan ej ge detaljerade, artutformade skötselplaner för dessa arter eftersom arbetet med planen utförts under senhösten då dessa arter sedan länge vissnat ned och deras växtplatser därför inte gick att återfinna.

De två övriga rödlistade arterna utgörs av asphättemossa (*Ortotrichum gymnostoma*) och kandelabersvamp (*Clavicornia pyxidata*). Båda arterna är knuta till asp som substrat. Den förstnämnda arten lever endast på riktigt gamla aspar i halvöppna lägen. Kandelabersvampen lever på döda kullfallna stammar.

2.3 Kulturhistoriska förhållanden

De högsta kulturvetenskapliga värdena är knutna till Rönninge by, samt den fornborg som ligger strax norr om byn. I FRP –fysiska riksplaneringen var området tidigare upptaget som

riksobjekt för kulturminnesvården. Det är upptaget som objekt av länsintresse för kulturminnesvården i "Stockholmsregionens kulturhistoriska miljöer" (Landstinget 1991). Rönninge by består av två gårdar med uthus och ekonomibyggnader. De tre intilliggande gravfälten daterar byn till järnåldern. Gårdarna har fått sitt nuvarande utseende under 1800-talet och ger en karakteristisk bild av en uppländsk by från 1800-talet (Stockholms Läns Landsting 1991). Byggnaderna ägs av TFAB och renoverades senast på 1970-talet. En ny ladugård byggdes på 1980-talet.

Fornborgen är strategiskt högt belägen på Skansberget med vidsträckt utsikt över omgivningarna. På de sidor av berget som inte vetter mot stup finns stenmurar.

2.4 Värdefulla miljöer

Någon naturvärdesbedömning av de i området ingående naturmiljöerna finns inte. De värderingar som finns nedan i beskrivning av skötselområdena bygger främst på egna observationer i november 1996, personkontakter, samt på de mer svepande naturvärdesbedömningar som gjordes av Conec 1991, för området i dess helhet. Då ingen detaljerad naturinventering inriktad på biotopnivå föregått skötselplanen kan någon detaljerad karta över värdefulla områden inte göras. Det kan inte uteslutas att ytterligare naturvärden utöver de som karterades under fältkontrollen kan finnas.

Områdets viktigaste naturvärde är dess värde för det rörliga friluftslivet. Nästan hela området hyser höga värden för friluftslivet. Det är endast de mest bullerstörda delarna närmast Arningevägen och Norrtäljevägen, samt områden med svårframkomlig ungskog som har mer begränsat socialt värde.

Naturvärdena inom området är främst knutna till den biologiska mångfald som finns i områdets gamla skogar. De viktigaste värdena finns i brynsmiljöer, i skog som betats i sen tid, i sumpskogar, samt i ett område med mycket gamla tallar. Värdefulla naturområden är vidare hagmarks- och gårdsmiljöerna vid Rönninge by, samt de fragmentariskt små partier av artrik gräsmark som fortfarande finns kvar. Branterna runt Skansberget är en ovanlig naturmiljö och den hyser därför höga värden.

De delområden som hyser de högsta kulturmiljövärdena ingår i ett område som sträcker sig mellan Skansberget med sin fornborg via gravfältsområdena norr om Rönninge by, gårdsbebyggelsen vid Rönninge by och fram till ett mindre gravfält söder om byn (Bratt m fl 1980). Detta område finns med i sammanställningen över regionalt värdefulla kulturhistoriska miljöer (Stockholms Läns Landsting 1991). Det kommunala kulturmiljöprogrammet (Bratt m fl 1980) omfattar även områdets åkermarker.

2.5 Markanvändning

Sedan 1690 är det nuvarande bebyggelseområdet på Byberget känt. Fram till Täby kommuns förvärv av gårdarna har Rönninge varit arrendehemman under Rydboholms slott (Landstinget 1991).

Under en period på 1900-talet nyttjades området för militär verksamhet vilket fortfarande märks genom ett omfattande system av försvarsmurar i skogarna söder om Skavlöten.

1954 förvärvades området av Täby kommun. Idag äger TFAB, kommunens fastighetsbolag området. TFAB, ansvarar också för skötsel av markerna.

2.5.1 Skogsbruk

Att döma av skogens struktur kan man anta att skogsbruk genom plockhuggning levat kvar i stora delar av området in i relativt sen tid. Då Täby kommun förvärvade området på 1950-talet togs några större hyggen upp norr om Skavlöten och i området mellan Rönninge by och Arningevägen (Fyhr).

Under 1980-talets början togs några hyggen upp norr om Rönninge by (Fyhr muntl), Eftersom dessa skogliga åtgärder ledde till protester hos allmänheten upphörde dock mycket av det rationella hyggesbruket i området. Under det senaste årtiondet har mycket få skogliga åtgärder utförts, det mesta i form av försiktiga gallringar för att öka friluftslivets framkomlighet (Fyhr muntl).

1992 upprättades en särskild skötselplan för områdets skogar av en samrådsgrupp med representanter från kommunen och från Hembygdsföreningen, Täby orienteringsklubb, Friluftsförbundet och Naturskyddsföreningen. Denna plan har som målsättning att ta tillvara områdets naturvärden och skapa en mer attraktiv strövskog med stor variation. Planen har en ur naturvårdssynpunkt mycket hög ambitionsnivå och de flesta av åtgärderna sammanfaller med de riktlinjer och mål som föreslås för de olika skötselområdena i denna skötselplan. 1998 reviderades skogsbruksplanen och är numera certifieringsanpassad.

2.5.2 Jordbruk

Redan på 1300-talet omnämns Rönninge by för första gången. Namnet har troligen med rövning i samband med nyodling att göra.

Områdets äldre markanvändning finns beskriven i storskifteskarta från 1786, Laga skifteskarta från 1846-48, samt från en sekelskifteskarta (samtliga finns på Länsstyrelsen Lantmäterienhet i Stockholm).

Jordbrukslandskapet har sedan bondesamhällets upphörande genomgått samma förvandling som de flesta andra kulturlandskap i regionen. Den botaniskt mycket artrika ängsmarken som förr utgjorde det dominerande markslaget har plöjts upp och omförts till åker. Speciellt för Rönninge är att andelen åkermark inom området var relativt omfattande redan på 1700-talet. De huvuddelen av ängarna låg utanför områdets gränser. Mindre ängen fanns på 17-1800-talen vid Kärrängen, Skavlöten och vid Löt. Ängsmarker med traditionell artuppsättning finns inte kvar i Rönninge-Skavlöten-området idag.

Några av områdets skogar har betats in i sen tid vilket har bevarat en intressant flora och fauna. Skogsområdena i öster var på 1700-talet inhägnade och hade namn som Norrhagen och Storhagen. Sannolikt var dessa marker förr endast mycket glest skogsbevuxna. Skogsbetet har upphört till största delen och skogarna sluter sig allt mer. Ett undantag utgör skogen norr om Rönninge gård som vinterbetas av hästar. Dessa har närmast gården ringbarkat de flesta lövträden. Även unga granar betas av vilket skapat en relativt gles talldominerad skog. På flygbilder tagna så sent som på 1970-talet framgår tydligt att den numera skogsbevuxna våtmarksområdet utgjordes av öppen strandäng. Dessutom fanns öppna mer eller mindre hagmarksliknande miljöer vid Lövhagen, samt i områdets östra delar.

Åkermarkernas avgränsning har förändrats förvånansvärt lite sedan 1786. Samtliga då brukade åkrar är än idag en del av det öppna kulturlandskapet. Att dessa smala och flikiga åkrar fortfarande brukas får betraktas som ganska unikt. Åkerbruk och boskapskötsel vid Rönninge bedrivs av en brukare som arrenderar gården av kommunen.

Lantbruket vid Rönninge by har idag en aktiv djurhållning med en mängd olika djurslag. Detta är delvis orsakat av att gården fungerar som visningsgård för skolor och daghem. 1998 var djurbesättningen vid gården följande. Ett antal hästar, nordsvenskar, gotlandsruss, Haflinger, New Forest-ponnies samt Shetlandsponnies som används för skogsarbete, vagnskörning, ridning mm. Hästarna betar vintertid i skogsområdet nordost om Rönninge by. De betar även på övriga öppna marker, exempelvis vallar och större åkerholmar i öster. Vid gården finns sommartid upp till 30 nötkreatur, vintertid drygt 10. Flertalet är av de svenska lantraserna fjällko och rödkulla, någon Hereford. Korna betar inom området, främst på gammal åkermark. Inte mindre än 70 tackor finns vid gården vintertid. Under betessäsongen betar de i olika naturreservat och naturvårdsobjekt utanför kommunen. I

Rönningeområdet finns inga får under sommarmånaderna. Vidare finns på gården enstaka getter, samt några lamadjur (lama och guanaco).

Betesdriften har till största delen koncentrerats till de öppna åkermarkerna, som ger god avkastning men där ingen större naturvårdsnytta uppnås vad gäller gynnande av flora och fauna. Före detta åkerholmar och de små betade partier av artrik gräsmark som fortfarande finns kvar kring oplöjda åkerholmar och småkullar har utsatts för en gödslingsseffekt då betesdjuren genom sin spillning transporterat upp näring från åkermarken till torrängarna. Den sammanlagda arealen naturlig grässvålsmark uppgår till ca 1 ha. Gödslings och frånvaro av hävd har under senare tid sannolikt lett till en utarmning av de mycket känsliga betesarterna. Tydligast märks detta i skötselområde 24 där floran nästan numera helt trivialiserats av stödutfodring och sent höstbete.

2.5.3 Friluftsliv

Rönninge- Skavlötenområdet uppfyller de flesta anspråk som kan ställas på ett rekreations- och friluftsområde. Det fungerar både som utflykts- och motionsområde för boende i hela kommunen, liksom ett närströvsområde för boende i Hägernäs och Viggbyholm.

I områdets skogar finns ett tätt och välfrekventerat nätverk av stigar. Det är bara i de nordöstra delarna som besöksfrekvensen tycks vara lite lägre. Detta kan ha sin orsak i ett relativt stort avstånd från naturliga utgångspunkter som Hägernäs eller Skavlöten, i kombination med att området är kraftigt bullerstört av trafik från Arningevägen.

Skavlötenområdet är kommunens enda bemannade friluftsgård och har mycket stor besöksfrekvens. Kring friluftsgården löper en kuperad 2,7 km lång elbelyst sågspånsstig som troligen utgör den mest välfrekventerade stigen i området. Härifrån utgår också ett flertal skid- och löpstigar.

Vid Skavlöten finns ett välfrekventerat friluftsbad och vintertid är den av orienteringsklubben plogade skridskobanan på Rönningesjöns strand mycket välbesökt.

Hägerneholm har ett mycket välfrekventerat ridhus. Härifrån och från Rönninge gård angör ett antal ridstigar. En av dessa ansluter till Rönninge-Skavlötenområdet.

Skavlöten är centrum för orienteringsverksamheten i kommunen och skolorna förlägger sin orienteringsverksamhet till området.

En större koloniträdgård finns söder om området.

2.5.4 Pedagogiska förhållanden

Genom sitt levande jordbruk och de vidsträckta skogarna lämpar sig området för skolans och daghemmens praktiska naturundervisning. Åkerbruk är idag en stor ovanlighet i Stockholms absoluta närhet. Av denna anledning är spannmålsodling av stort pedagogiskt värde.

Rönninge by fungerar idag som en visningsgård och gårdens djur visas för allmänhet, daghem och skolor. Djurbesättningen med bland annat får, islandshästar, nötkreatur, getter mm är mycket viktig ur pedagogisk synvinkel och omtyckt av besökande barn. Här finns också kommunens naturskola.

2.6 Buller

E18 och Arningevägen är båda hårt trafikerade vägar. E18 ligger dock på ett sådant avstånd att det bullermässigt inte nämnvärt påverkar reservatsområdet.

Arningevägen medför en betydligt större bullerstörning inom reservatet. Buller från vägen sprider sig ända in mot Rönninge by och Skavlöten genom de sprickdalar som löper genom området. De områden som påverkas av en så hög bullernivå att friluftsliv avsevärt påverkas på ett negativt sätt växlar mellan 200 och 400 meter beroende på topografi.

Även Roslagsvägen i norr utgör en bullerstörningskälla. Störande buller märks mellan 100–200 m från vägen.

2.7 Tillgänglighet, entrepunkter och stråk

Området har mycket goda allmänna kommunikationer. Med tåg nås området Hägernäs station. I närheten ansluter också bussar. Busshållplatser finns också på Roslagsvägen vid Löttinge och bussförbindelse finns till Arninge industriområde.

En av de viktigaste ingångarna till området finns vid Hägernäs järnvägsstation, via en bro över Rönningesjöns utlopp (se karta). Stigen mellan järnvägen och Rönninge by hör till de mest välfrekventerade i området. En entrépunkt från Arninge finns i öster. Samtliga dessa tillfarter fungerar endast som promenad- och cykelvägar och motorfordonstrafik är förbjuden. Motionsanläggningen Skavlöten är den enda större entrépunkten till området norrifrån. Vid motionsgården utgår också ett flertal skid- och löpstigar.

Stignätet förbinds norrut med andra strövområden via en gångtunnel under landsvägen mot löttingeområdets skogar. Detta är mycket viktigt ur grönstruktursynpunkt eftersom detta grönområde förbinds med Rösjökilens sedan som sedan löper vidare norrut mot bland annat Angarnsjöängen (karta 4).

En ridstig förbinder området med Hägerneholm under Arningevägen i öster. I sydost finns en vägtunnel som leder mot Hägernäsviken och vidare ut mot Bogesundslandet, som är en av stockholmsregionens viktigaste friluftsskogar. Detta grönstråk är mycket svagt och utgörs av en smal bård med barriärer i form av järnväg och kriminalvårdsanstalt.

Vid Skavlöten finns en stor och två mindre parkeringsplatser. Dessa nås via Skavlötsvägen från en ganska trafikfarlig avfart vid Roslagsvägen i norr. Från motionsgården och söderut mot Rönninge by löper en bilväg som är avstängd för obehörig motortrafik. I väster finns en nyanlagd parkeringsplats för naturområdet vid Antennvägen med tillfart från Arningevägen. I söder finns en mindre anlagd parkeringsplats, samt parkeringsmöjligheter i Hägernäsområdet.

2.8 Anordningar för friluftslivet

Runt Skavlötens motionsgård finns en rad anläggningar för friluftslivet. Här finns bl a motionsslingor, el-ljusspår, friluftsbad, toaletter, omklädningsrum och kafeteria. På vintern fungerar motionsspåren som skidspår och på Rönningesjöns is plogas en mycket välutnyttjad skridskobana. För underhåll och skötsel av anläggningarna vid Skavlöten svarar orienteringsklubben.

Vid Rönninge gård finns kaffestuga, hembygdsmuseum, raststuga, utställningslokaler, toaletter. Rönninge by har också visningsgård där en mångfald av svenska tamdjurslantraser visas.

Karta 4 beskriver läge av motionsspår och anläggningar för friluftslivet i området.

2.9 Information

Vid Skavlöten finns en större informationstavla. Denna innehåller en karta som beskriver områdets anläggningar. Vid parkeringen Antennvägen, Arninge finns även en informationstavla.

Övrig skyltning utgörs av vägvisningsskyltar, färgmarkeringar vid stigar, samt en informationstavla rörande det tydliga gravfältet norr om Rönninge by, samt vid fornborgen.

II Riktlinjer för den framtida skötseln

1 Disposition och skötsel av mark och vatten

1.1 Övergripande mål

Området har sitt största värde som friluftsområde och därför är det möjligheterna till rika naturupplevelser och motion som har satts i första rummet vid utformningen av denna skötselplan.

I de välbesökta skogsområdena bör strövvänlig naturskogsliknande skog och ett väl underhållet stigsystem eftersträvas. Besökarens upplevelser främjas genom att man bevarar och vidareutvecklar områdets variation, samt natur- och kulturmiljövärden.

Stora delar av områdets skogar lämnas för fri utveckling för att på sikt skapa naturskogsliknande bestånd med rik biologisk mångfald och öppen lättströvad struktur.

Skötseln av de i området brukade eller tidigare brukade marker bör i stor utsträckning anknyta till områdets kulturhistoria. Sammanställningar av kulturhistoriska uppgifter när det gäller markanvändningen saknas delvis idag, men bör göras efterhand för att bilda underlag för en fortlöpande utvärdering och eventuell revision av skötseln för området.

Kulturlandskapet restaureras på de ställen som bär tydliga spår av tidigare markanvändning.

Skogsbeten, hagmarker, fuktängar och betade skogsbryn bör renoveras och hävdas kontinuerligt. Fornlämningsområden görs tydliga genom röjning. En förbättring av informationen vad gäller områdets natur- och kulturvärden bör eftersträvas.

Bruket av skogen och jordbruksmarken inom området bör ske på ett sätt som innebär så liten negativ påverkan på luft, mark och vatten som möjligt. Jordbruket bör i så stor utsträckning som möjligt bedrivas i form av giftfri och naturenlig odling utan användning av konstgödsel. Skötseln av området bör vara så kostnadseffektiv som möjligt. Kommunen, som ansvarar för skötseln av området, upphandlar uppdraget att svara för den fortlöpande skötseln. Uppdraget kan förslagsvis ges på två- eller femårsbasis och den som uppdras arbetet bör presentera en plan för arbetet liksom i efterhand en rapport över det som utförts.

Skötselplanen utvärderas och revideras genom uppföljning av skötseln i provytor, samt diskussioner med bland annat den referensgrupp som finns för skogsbruksfrågor.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Skogen

Skogen inom området skall skötas på ett sätt som innebär att friluftslivet gynnas och att den biologiska mångfalden utvecklas. Detta görs genom att renodla de ingående skogsområdenas skötsel genom följande generella skötselriktningar: fri utveckling, skogsbete, skogsbryn, friluftsskog vid el-ljusspår, samt traditionellt skogsbruk (se karta 3, bilaga 3).

Indelningen av områdets skogar i skötselområden utgår från beståndens historiska utveckling och hävdhistoria, natur- och kulturmiljövärden, samt dess friluftsvärden.

Fri utveckling

Skogens värde för det rörliga friluftslivet ökar genom att gamla naturskogsliknande skogsbestånd eftersträvas. Dessa är i regel lättframkomliga med ett glesare trädsikt än vad som är fallet i dagens bestånd. Skogen är variationsrik och trädbeståndet blir alltmer heterogent med träd i alla åldersklasser. Stormfällan skapar naturliga luckor i skogen och ger en biologiska mångfald som skapar förutsättning för rika naturupplevelser i form av en rik

fågelfauna, god tillgång på bär och svamp samt en estetiskt tilltalande natur som ej finns att tillgå i traditionellt skötta skogar. Förutsättningen för förekomst av rödlistade arter, främst vad gäller lägre flora och fauna kommer att öka radikalt i takt med att förekomst av död ved (som idag är en stor bristvara) blir en vanligare företeelse i skogen. Genom att kontinuerligt flytta träd som faller över stigar åt sidan bibehålls en mycket god framkomlighet. Det finns en risk att trädskiktets andel av gran kommer att öka något men med tallinslaget kommer sannolikt ändå att bibehållas. Dels är tallen mycket långlivad och kan stå i ca 500 år, dels sker en viss förnygring av tall även i den slutna skogen.

Skogsbete

Skogsbete var ända in på 1900-talet en dominerande markanvändningform. I kombination med den typ av skogsbruk som bedrevs innebar skogsbetet ofta att glesa luckiga skogsbestånd med gräsdominerad markflora och en rikedom på taggbuskar uppstod. Många av de växt- och djurarter som idag är hotade är anpassade just till dessa typer av skogsbestånd och det är därför viktigt att återskapa arealer med betad skog. Betad skog har dessutom stort kulturhistoriskt intresse och stora sociala och pedagogiska värden. Inom två av de nedan beskrivna skötselområdena föreslås skogsbete i kombination med en i övrigt fri utveckling. Det är endast några mindre partier inom området som idag fortfarande bär tydliga spår av denna markanvändning.

Stängsling av skogen kan lämpligen ske med el-stängsel. Skogen bör sedan betas årligen så att markväxtligheten är ordentligt avbetad vid säsongens slut. Det är önskvärt att så många djurslag som med möjligt betas tillsammans för att åstadkomma en jämn avbetning och en bra buskröjning. Då områdena är välbesökta av friluftslivet är det viktigt att de djur som går här inte är aggressiva mot människor. Tjurar, baggar och andra djur som kan vara ilska bör ej få gå i skogen.

Innan betesdriften sätts igång är det lämpligt att gallra skogen för att öka ljusinsläppet till den solälskande markfloran. De betade skogarna var förr betydligt mer öppna, men trädskiktet har hunnit sluta sig under de 40 – 50 år som skogarna stått obetade.

Efter betessäsongen skall markvegetationen vara väl avbetad och gräshöjden skall inte vara högre än i genomsnitt 5 cm.

Som regel görs i övrigt inga avverkningar i betesskogarna annat än som engångsåtgärd, där skogen gallras för att skapa en mer öppen och lövrik skog. Skogen hålls sedan fortlöpande gles och ljusöppen av betesdjuren. Vid behov kan busk-/slyröjning eller viss gallring ske. Under den senaste 10-årsperioden har delar av skogsområdet nordost om Rönninge by vinterbetats häst (skötselområde 12). Detta har skapat en relativt öppen skog, då hästarna under vintern gärna gnager på unga trädplantor. Vissa trädsorter som oxel och rönn missgynnas och enbuskar gynnas. Då skogsområdet ligger nära Rönninge by är denna gamla hävdform mycket positiv ur kulturhistorisk aspekt. Det gynnar även friluftslivet genom att skogen blir öppen och strövvänlig. Även den biologiska mångfalden (vissa trädlevande kryptogamer, samt insekter) gynnas av den öppna skogen och den variation betesskogen ger i landskapet. Det traditionella skogsbetet omfattade även sommarbete, vilket påverkar markfloran på ett annat sätt. Det är önskvärt att sommarbete i framtiden anordnas i denna fälla.

Skogsbryn

Gränsen mellan skog och öppen mark är en av de biologiskt rikaste miljöerna i kulturlandskapet. Idag är artrika bryn en bristvara och skogsbrynen utgörs i stället av en artfattig miljö där barrskog eller aspbestånd abrupt möter den öppna marken. Brynen i Rönningeområdet hyser fortfarande höga naturvärden och har i många fall kvar sin gamla lövdominerade struktur. Brynen är en miljö som skapats av människan som avverkat träd som

menligt skuggat åker och ängsmarker, samt genom betesdjur som skapat en öppen gräsdominerad markflora och gynnat taggbuskar. Ett traditionellt bryn skall ständigt vara i olika stadier av succession.

Målsättningen för brynskötsel i området skall vara att skapa eller upprätthålla ett lövdominerat (<50 % lövinslag), mot den öppna marken sluttande bryn som närmast åker och betesmark hyser en rikedom av taggbuskar som exempelvis slån, en och nyponrosor. Den senare arten är en nyckelart för den mångfald av insekter som är knutna till skogsbryn. Bland träden i brynet sparas sk evighetsträd av främst tall, asp, björk och ek. Dessa bör ställas solexponerat, då många värme- och ljuskrävande insekts- och växtarter är anpassade till att leva på dessa träd. Brynets bredd bör vara mellan 15-30 m.

Brynen skall också ha en vågig struktur där skogskanten böljar i en vågig struktur gentemot den öppna marken. Skillnad mellan "vågtopp" och "vågdal" bör vara ca 5-10 m och avståndet mellan vågdal och vågtopp ca 20-40 m. Anledningen till vågigheten är att skapa en längre yta ned bryn som dessutom innehåller ytor med olika solexponeringsgrad och vindskyddade och varma "rum", vilket gynnar lägre flora och fauna.

För att åstadkomma artrika bryn krävs återkommande genomhuggningar av brynet där främst gran och täta aspbestånd gallras ut. Huggningarna skall ske fortlöpande under en 10-årscykel, så att bryn i olika successionsstadier hela tiden finns inom området.

Brynen skall om möjligt betas, vilket lättast görs genom att flytta gärdsgårdar och el-stängsel ca 20-40 m in i skogen. Genom betet gynnas taggbuskar och hagmarksväxter. I vissa fall, där skogen slutit sig för mycket kan det bli nödvändigt att aktivt plantera in taggbuskar (främst nyponrosor) för att snabbare återskapa en typisk brynstruktur.

Friluftsskog

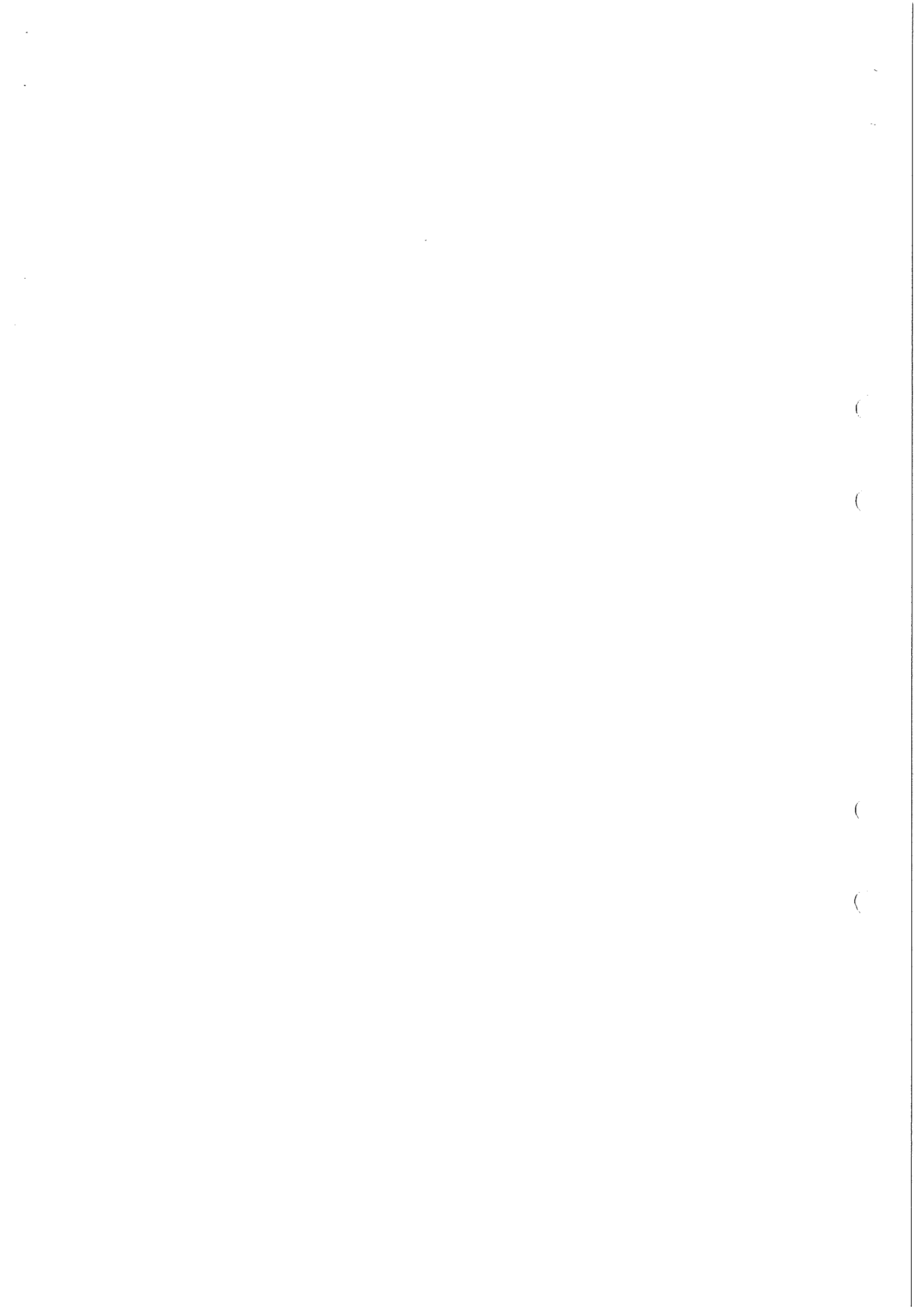
I intensivt nyttjad friluftsskog ställs höga krav på framkomlighet. En fritt utvecklade skogs med en rikedom på omkullfallna träd är därför inte lämplig. Vidare ställs som regel krav på att det i skogen skall finnas en viss sikt. "Fula gubbar" och blottare som gömmer sig i buskvegetation utmed el-ljusspår är ett inte alltför ovanligt problem i stockholmsområdet. Målsättningen med friluftsskogarna (främst utmed el-ljusspåren) är därför att skapa en gärna talldominerad relativt gles barrskog bestående av främst gamla träd (pelarsal). Barrinslaget bör ligga kring ca 70%. Buskar röjs regelbundet och endast enstaka unga träd sparas för att säkra återväxten i trädskiktet. Kullfallna träd som hindrar framkomligheten röjs bort men stående döda träd sparas.

Generella hänsyn i barrskogsområden med skogsbruk

Ett mer traditionellt skogsbruk bör förläggas till bullerstörda och av friluftslivet mindre frekventerade delar av området. Detta görs dels för att gynna de arter som trivs i skogens unga successionsstadier, och slutligen för att skapa möjligheter för ekonomisk avkastning vilken kan användas för landskapsvårdande åtgärder. Det kan också av pedagogiska skäl vara värdefullt att inom ett och samma område kunna visa skillnaden på orörd skog och brukad skog.

Skogsbruket inom de brukade delarna bör följa Naturskyddsföreningens och WWF's förslag till kriterier för miljöcertifiering av skogsägare, vilka främst innebär följande.

- Följande missgynnade (NT) biotoper lämnas helt utan avverkningar
 - områden längs dråg
 - kärr, sumpskogar och småvatten
- En tillräcklig skyddszon, inom vilken ingen avverkning sker, skall lämnas kvar mot skogliga impediment, utmed öppen jordbruksmark samt vid bebyggelse. Skyddszonen skall vara anpassad efter de naturliga förutsättningarna.
- Gamla träd av asp, björk och sälg skall alltid lämnas.

- Träd av mycket hög ålder, döende och döda träd, hålträd och boträd skall lämnas kvar.
- Inom samtliga skogsmarker lämnas i genomsnitt minst 20 äldre, någorlunda grova träd per hektar som "evighetsträd". Antalet evighetsträd bör ingenstans understiga 10 träd per hektar. Evighetsträden skall märkas ut på lämpligt sätt och ses över omkring vart 10:e år. "Evighetsträd" som dött ersätts då av grova, levande träd.
- Låt fröträd av tall växa in i bestånden av ungskog.
- Stående och liggande död ved får inte bortföras från skogsmarken utöver vad som krävs i skogsvårdslagen. Död ved skall värnas vid skogliga åtgärder och sönderkörning av grövre lågor skall undvikas. Döda lövträd skall alltid lämnas.
- Avverkningsrester skall rensas bort från skogsvägar, vandringsleder och stigar.
- Ris från avverkningar samlas i högar men bortfraktas ej.
- Naturlig föryngring skall användas i så stor utsträckning som möjligt.
- Markberedning bör undvikas. Om markberedning används skall en så skonsam metod som möjligt användas.
- Vid plantering skall plantor av regional proveniens användas.
- Lövträden skall generellt gynnas vid avverkningar genom att en större andel lövträd lämnas.
- Arbetet i skogsbruket skall bedrivas med lämpliga maskiner och på ett sådant sätt att varaktiga spår inte uppkommer. Om spår trots allt uppkommer skall marken lagas.
- Stor försiktighet skall iakttas vid användningen av drivmedel och oljor i skogen.
- Kemiska bekämpningsmedel får ej användas inom skogsmarken.
- Skogsgödsling får ej ske.
- Nydikning skall ej äga rum.

1.2.2 Jordbruksmark

Naturbetesmarker

Samtliga naturbetesmarker med en åtminstone någorlunda artrik betesmarksflora inom området skall skötas genom fortsatt betesdrift eller slåtter. I några områden som saknat bete de senaste åren bör betet återupptas. Både i redan betade områden och i områden där betet bör återupptas behövs i de flesta fall en utgallring av buskar och träd. Träd som förr varit hamlade bör restaureras till hamlingsträd och även nya hamlingsträd bör tillskapas. Genom hävderna av de naturbetesmarkerna säkerställs en hög biologisk mångfald, samtidigt innebär hävderna att estetiska, kulturella och sociala värden förstärks.

Det är viktigt att betet i naturbetesmarkerna sker på rätt sätt. Lämpligt är att en blandning av djurslag används. Gödsling, stödutfodring och vintervistelse får ej ske på dessa marker.

Skötselområden för vilka fortsatt eller återupptaget bete föreslås beskrivs som egna skötselområden nedan (skötselområde 8, 16, 22, 23, 24).

En god skötsel av kulturlandskapets äldre markslag, exempelvis naturbetesmarker, kräver att den som svarar för skötseln har goda kunskaper om hur dessa marker fungerar och hur skötseln skall vara utformad. Det är därför viktigt att aktuella brukare kan erbjudas någon form av utbildning.

Efter betessäsongen skall grässvålens höjd i genomsnitt ej överstiga 0-2 cm på torra marker, 2-4 cm på frisk mark, 4-8 cm på fuktig mark. Alla vegetationstyper inom fällan skall vara väl avbetade.

Åkermarker

Åkermarken inom reservatet skall hållas öppen genom odling och vallbete. I några fall har odling upphört på små åkrar i skogen. Dessa åkerytor har stor betydelse i landskapet. Om dessa åkermarker växer igen går en del av landskapets skönhet förlorad och möjligheten att förstå landskapets kulturhistoria minskar.

Åkermarkerna inom området bör odlas på ett sätt som innebär att näringsläckaget blir så litet som möjligt. Odlingsfria kantzoner på 1-3 m bör anläggas där de gör mest nytta, d v s vid dikes- och åkerkanter. Brukaren skall erbjudas växtodlingsrådgivning från Länsstyrelsens lantbruksenhet eller från Hushållningssällskapet med inriktning på att förhindra näringsläckage till Rönningesjön.

Brukaren bör uppmuntras att odla ekologiskt. Detta kan ske genom att rådgivning erbjuds eller genom annan form av uppmuntran från markägaren. Om möjligt bör en allmogeåker anläggas där ålderdomliga spannmål och åkerogräs odlas.

1.2.3 Stängsel

Stängsling anläggs enligt skötselplanen. I första skedet skall liksom idag el-stängsel anläggas. El-stängsel med tre trådar skall användas för att hålla fåren inne. Ett mer permanent kulturhistoriskt riktigt stängsel sätts på sikt upp i de delar som är välfrekventerade av allmänheten och väl synliga mot den öppna marken för att öka de estetiska och kulturhistoriska värdena. Stätta, färister (för cykel och gångtrafikanter) och grind anordnas i område 8 och 23.

1.2.4 Vattenvård

För att minska näringsläckaget från åkermarken kan anläggandet av sk kantzoner längs större vattenförande diken vara lämpligt.

För fastläggning av näringsämnen från dagvattnet från Gribbylundområdet förs diskussioner om att efter sedimentering på den östra sidan av Rönningesjön leda vattnet till den västra sidan för att här på lämplig plats anordna översilningsytor eller utnyttja befintliga våtmarker. Idag leds dagvattnet orenat förbi sjön till utloppsån som är en lokal för havsöring. En prövning om lämplig plats för detta finns inom reservatsområdet ska kunna göras. Detta skulle även kunna bli en tillgång för den biologiska mångfalden

1.2.5 Faunavård

Eftersom det råder brist på hålträd bör fågelholkar för småfåglar, tornfalk, knipa och ugglor sättas upp i området. Skogsbryn, strandzon och sumpskogar är särskilt lämpliga miljöer.

1.3 Skötsel i avgränsade skötselområden

Läge och gränser för de olika skötselområdena framgår av karta 2.

1 Skavlötenskogarna

Heterogent skogsområde som hyser både gammal 150-årig skog i väster och norr, artrika alkärr i norr, äldre hållmarkstallskogar, samt relativt stora områden med gallringsskog som vuxit upp sedan avverkningar på 1950-talet i de centrala delarna. I dessa bestånd står glest stående gamla frötallar som fått växa in i de unga bestånden.

I de gamla olikåldriga barrbestånden finns ett 70-tal jättetallar med ålder på över 100-150 år och brösthöjdsdiameter på mer än 60 cm. Som regel finns ett undre uppväxande skikt med lite yngre gran som på sikt kommer att göra skogen mer sluten. Det finns även naturlig föryngring av tall.

Områdets storlek och skogssambanden med Rönningeskogen och Löttingeskogen gör att kräsna fågelarter med stora arealkrav vad gäller barrskogsområden, exempelvis spillkråka och talltita förekommer.

Sumpskogen i norr är till största delen aldominerad med inslag av andra lövträdsarter, inklusive ädellövträd som lönn. Marken är näringsrik och den relativt goda tillgången på död ved gör att den lägre floran i alkärret innehåller skyddsvärda arter.

El-ljusspår i slingor om 10, 5 och 2,5 km löper genom området. 10 och 5 km slingan har förbindelse norrut med Löttingeskogarna genom en tunnelförbindelse under Arningevägen i norr. Arningevägen är ej av en storlek som innebär att den utgör en total barriär för vilt och fågel.

I nordost finns ett otydligt fornminne.

Området utnyttjas som motionsområde för boende i Täby och kringkommunerna, samt som närströvsområde för boende i Löttinge.

Områdets viktigaste värde är värdet för friluftslivet som är högt, följt av naturvärden knutna till den gamla skogen och alkärren.

Mål: Naturskog med stor biologisk diversitet (se kap 1.2.1).

Engångsåtgärder: Gallring av tidigare kalhuggen mark med täta yngre skogsbestånd med syfte att öka framkomligheten.

Skötsel: Fri utveckling. Underhåll av de större stigarna. Bortrensning av träd som faller över stigar.

2 Skog utmed el-ljusspåret

Relativt öppen olikåldrig, mogen skog utmed el-ljusspåret. Skogen är öppen och buskskiktet är glest. Markvegetationen är mestadels av blåbärsristyp. Området hyser höga friluftsvärden då el-ljusspåret löper genom detta parti.

Mål: Öppen relativt gles olikåldrig, barrdominerad friluftsskog med minst 60 % barrinslag. Buskskiktet skall vara glest för att öka sikten runt spåret.

Skötsel: Fri utveckling i trädskiktet. Återkommande gallring i buskskiktet. Endast föryngringsträd lämnas. Kullfallna träd omhändertaras.

3 Brynzon mot Hägerneholm

Aspdominerat blandskogsbryn med inslag av enstaka medelålders ek och gammal björk. Utanför brynet finns en barrplanterad före detta åkermark med ungskog. Markfloran är örtdominerad och relativt trivial. Tallört, en relativt ovanlig art har uppgetts från området (Conec 1989)

I området finns en väl synlig stensträng från järnåldern som markerar gräns för forntida åkermark. Vidare finns några husgrunder och gravfält. Dessa är mindre väl synliga. Samtliga fornlämningsområden är oskötta och träd håller på att växa in i stensamlingarna.

Mål: Öppen lövskog med inslag av ädellövträd och förekomst av fristående ekar.

Engångsåtgärder: Ersätt granarna med plantering av lövträd, där ädla lövträdsarter (ek, lönn, ask) skall dominera. Anläggning av bullervall kan diskuteras.

Skötsel: Skötsel av bryn enligt 1.2.1. Löpande bortrensning av vedväxter i anslutning till fornlämningarna. Skyltning av fornlämningar. Fortlöpande bortgallring av uppväxande gran. Frihuggning runt ekarna.

4 Skog med karaktär av betesskog

Olikåldrig, mestadels gles barrblandskog med stort lövinslag. Ställvis är skogen betespräglad med gräsdominerad markflora och enbuskar. Delar av skogen har ett tätt buskskikt av löv.

Brynet mot den öppna marken i söder är helt igenvuxet och i det närmaste ogenomträngligt. En stensträng vittnar om gammal uppodling av marken.

I området finns höga värden för friluftslivet i och med närheten till Skavlötens motionsanläggning, samt natur- och kulturvärden knutna till vegetationsstruktur och fornlämning.

Mål: Öppen bondeskog med karaktär av betesskog. Skogen skall vara olikåldrig, gammal, talldominerad med ett stort lövslag och ett glest buskskikt av en och nyponrosor. Brynen mot den öppna marken i söder skall vara öppna, lövdominerade och innehålla rikligt med buskar. Åtgärden syftar till att öka områdets värde vad gäller friluftsliv, biologisk mångfald och kulturhistoria.

Skötsel: Plockhuggning, främst av gran. Bortröjning av kullfallna träd från stigar. I övrigt lämnas död ved. Vid behov bortröjs uppkommande sly. Skogen utmed fornlämningen gallras bort och informationsskylt sätts upp. Återkommande skötsel av skogsbrynet enligt 1.2.1.

5 Skavlötens motionsområde

Parkeringsplatser, informationstavlor, omklädningsrum, etc.

Mål: Serviceanordningar för friluftslivet och entrépunkt för bilburna besökare.

Skötsel: Förutom skötsel och underhåll av anläggningarna, vilka ej behandlas i denna plan, sätts en större informationstavla upp med information om områdets natur- och kulturvärden. Informationstavlan kompletteras lämpligen med en brevlåda med folder med kultur- och naturstig.

6 Lövskog med al, asp och björk

Invid Skavlötens motionsanläggning bildar ett vackert skogsparti (6a) med gamla alar och björkar entré till skogarna runt Skansberget. I buskskiktet finns uppväxande gran och tall. Området är det enda inom Rönninge- Skavlötenområdet som har förutsättningar att hysa en skyddsvärd fauna knuten till gamla ihåliga trivallövträd.

Söder om 6a finns ett ogallrat, ca 50-årigt före detta hygge med tätt ungt trädskikt av barrträd uppblandat med en hel del löv (6b). Dessutom sträcker sig en lövdominerad brynzon österut utmed den öppna marken.

Vid sjön vidtar ett flytvassbälte med mindre allmänna växter som exempelvis smalkaveldun och kärrbräken. En brygga går ut genom gungflyet och gör vattenstranden tillgänglig för allmänheten.

Området hyser ett i sammanhanget högt värde för friluftslivet, samt naturvärden av kommunal betydelse

Mål: En estetiskt tilltalande och ljus entré till Skansenbergetområdet. Lövskog med gamla ihåliga träd med förutsättningar att hysa en rik fågel- och insektsfauna. I område 6a eftersträvas en al-björkskog och i 6 b eftersträvas asp-björkskog med inslag av ek. Syftet med att inkludera de yngre lövskogsområdena i söder är att öka arealen lövskog vilket på ett påtagligt sätt torde gynna framförallt fågelfauna knuten till biotopen.

Skötsel: Återkommande bortröjning av uppkommande gran och tall. Alla grövre lövträd sparas. Död ved bortrensas ej. I område 6b krävs en engångsåtgärd i form av en kraftig genomgallring av det täta beståndet varvid främst lövträd gynnas. Tall kan under en övergångsperiod få växa in i detta bestånd. Tallarna avvecklas efterhand som lövträdens täckningsgrad ökar.

7 Vall på före detta åkermark.

Öppna åkerlappar som vintertid flitigt utnyttjas av skidåkare. Området har framförallt betydelse för friluftsliv och landskapsbild. Variationen i landskapet med åkermarker i skogslandskapet gynnar den biologiska mångfalden.

Mål: Öppen gräsbevuxen vall.

Skötsel: Årlig hävd. Se vidare riktlinjer för jordbruksmark enligt 1.2.2.

8 Lövhagen – Kärrängen

Gammal torpinäga. Spår av den tidigare hävden märks tydligt då markvegetationen är helt gräsdominerad med inslag av relativt krävande betesmarksarter som exempelvis knägräs, ängshavre och ängsskallra. Enbuskar är vanliga och den talldominerade skogen är gles. I området ingår också aspskog, mogen alskog, före detta åkermark, en mindre våtmark, samt en gammal torpträdgård med syren och fruktträd. Här finns också kvarstående kulturväxter som spansk körvel.

Området skall enligt Conecs fältanteckningar vara "fjärilsrikt".

I området finns två fornlämningar; ett mindre gravfält och en stensträng från järnåldern. Båda är på grund av igenväxning ej särskilt synliga.

Området hyser ett i sammanhanget högt värde för friluftslivet, samt kultur- och naturvetenskapliga värden av kommunal betydelse.

Mål: Hävdad, varierad hagmark, med målsättningen att skapa och vidmakthålla öppna partier och buskmark, öppna skogsbryn (8a), lövskog 8e, betad lövrik (>30% löv)skog med rik hävdgynnad flora och fauna. I söder (8c) är målsättningen att vidareutveckla den befintliga öppna våtmarken så att dess värde för faunan ökar. Genom att återuppta en kulturhistoriskt traditionell skötsel gynnas även de naturvetenskapliga och sociala naturvärdena. Förslag finns att anordna ny infart till Skavlötenområdet från Arningevägen i höjd med Leverantörsvägen, för att kunna stänga den mindre trafiksäkra infarten från Roslagsvägen. Sker detta kommer delar av området att tas i anspråk för vägändamål

Engångsåtgärder: Stängsling med el-stängsel med tre stättor. På sikt anläggs trädgårdsgård.

Omläggning av el-ljusspåret som får löpa i parallellspåret i väster. Skyltning med information om äldre markanvändning, hävdgynnad flora och fornlämningar.

8a: Gallring av skogsbryn med täta asp- eller albestånd med syfte att skapa ett gles och sluttande lövdominerat skogsbryn med ett stort inslag av nypon-, slån- och enbuskar.

8b: Gallring av tallskogen med målsättning att skapa ett trädskikt med ca 60 % täckningsgrad för att gynna markfloran. Samtliga lövträd sparas för att öka lövandelen.

8c: Ett mindre vattenhål, 2 m djupt och 20 m brett grävs i våtmarken för att gynna grodor och salamandrar. Dammen bör specialdesignas enligt särskild plan.

8d: Friställning av fruktträd i den gamla torparträdgården.

8 e: Bortrensning av vedväxter från gravhögarna.

mot öppen mark sköts enligt 1.2.1. Stödutfodring skall ej ske i skogen utan på f d åkermark i områdets sydöstra del.

13 Före detta hygge

Före detta kalhuggen mark med relativt små värden för den biologiska mångfalden.

Mål: Skogsbrukad mark. Motivet för att inom området ha visst skogsbruk som också ger ekonomiskt avkastning är att vissa djurarter gynnas av skogsbruk med kalhyggesbruk (vilt, vissa insektsarter, etc). Inkomsterna från skogsbruket är på grund av den begränsade ytan marginella och det kan diskuteras om det är meningsfullt att bedriva skogsbruk inom skötselområdet.

Skötsel: Skogsbruk med de hänsynsregler som anges för brukad skog under punkt 1.2.1.

14 Barrskog

Starkt bullerstörd och till största delen ung skog. Enda äldre skogsbeståndet av någorlunda storlek finns strax öster om kraftledningsgatan i sydost. En ridstig och ett par mindre vandringsstigar löper genom området. Värdet för friluftslivet får ändå betraktas som måttligt då bullerstörningen från Arningevägen inverkar mycket störande. Inga kända förekomster av skyddsvärd flora eller fauna.

Mål: Skogsbrukad mark av samma skäl som anges för skötselområde 13.

Skötsel: Skogsbruk med de hänsynsregler som anges för brukad skog under punkt 1.2.1.

15 Före detta betad blandskog

Den blandskogsklädda bergfoten nedanför fornborgen hyser höga naturvetenskapliga värden. Här finns en gammal skog med stort inslag av asp, varav några är gamla. Rödlistade arter missgynnade (NT) arter, knutna till död lövved som mindre hackspett (C. Viklund muntl) och kandelabersvamp förekommer. Markfloran är gräsdominerad vilket indikerar bete in i sen tid.

Mål: En betad och biologiskt rik blandskog med stort aspinslag och förekomst av död ved.

Skötsel: Området inkluderas i betesfällan för skötselområde 16. Stängsling med taggråd. Branten lämnas helt utan skogliga åtgärder.

16 Hagmark med fornlämningar

En vacker hästbetad hagmark med öppen, oplöjd men något gödselpåverkad gräsmark.

Dessutom ingår blandskogsbryn, buskmark, alskog, samt öppen före detta åker.

Markfloran i de öppna partierna är till största delen trivial, då de centrala partierna utgörs av före detta åkermark. Utmed stranden, i skogsbryn och i de glest trädbevuxna, oplöjda delarna av hagmarken finns rester av betesmarksflora med bland annat rödklint.

Många av de glest stående lövträden (ask, lönn) är ringbarkade av hästar och endast de träd som har skyddsnät har klarat sig. Till och med tall har barkats. I brynen och de ingående skogspartierna har träden klarat sig bättre. Brynen utgörs mestadels av tall och björk. Vid stranden finns en alskog.

Buskskiktet är artrikt och inkluderar en, nyponrosor, berberis, slån och hagtorn.

I skötselområdet finns ett järnåldersgravfält som framträder väl med ca 20 tydliga, runda stensättningar. Informationsskyltar finns invid vägen i öster.

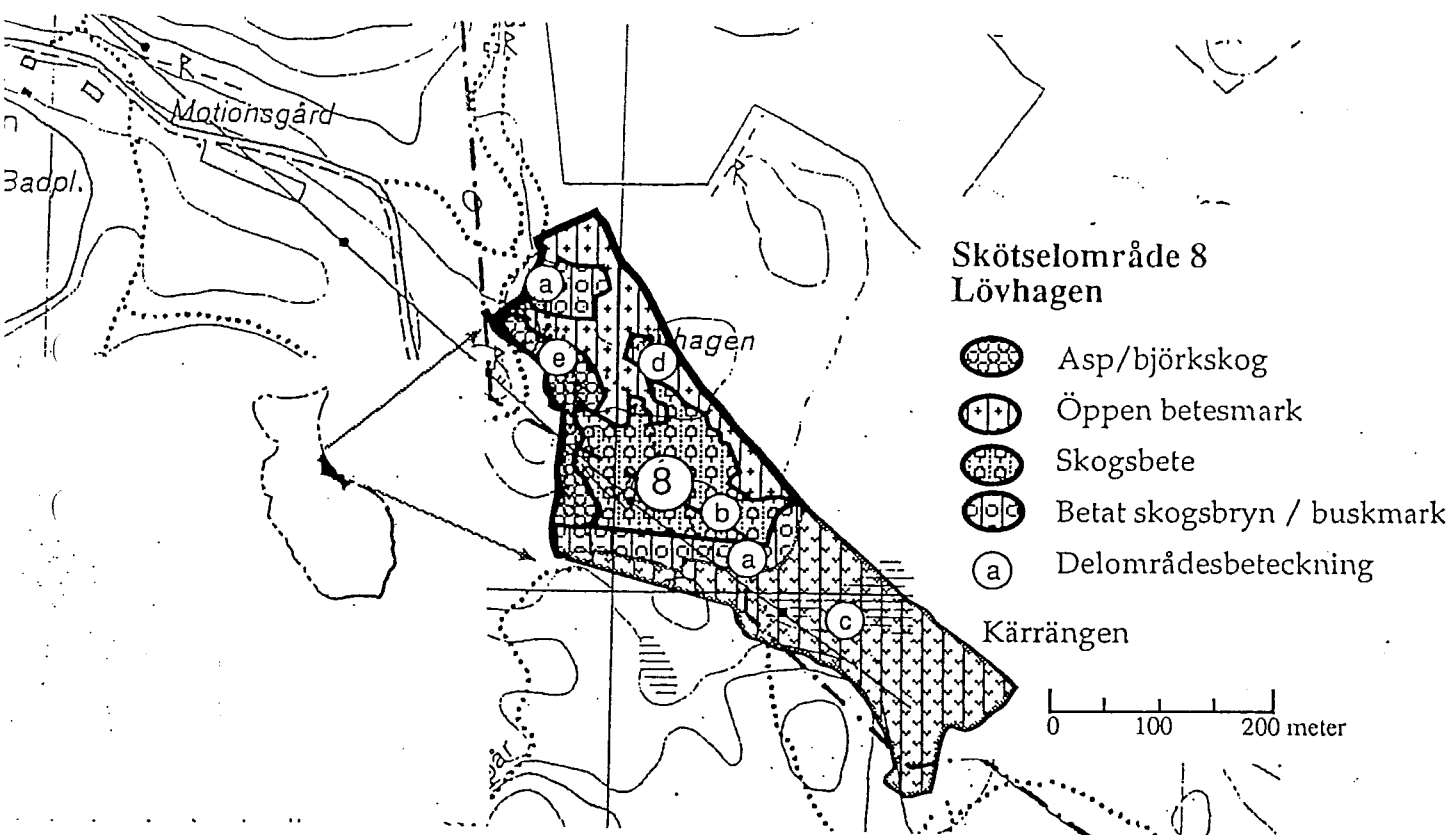
Området hyser höga kulturmiljövärden knutna till gravfältet, samt vissa naturvärden knutna till hagmarkens fauna, lövträden, buskvegetationen och i viss mån markfloran.

Mål: Varierad gårdsnära betesmark med glest stående ädellövträd och björkar, samt artrik mark- och buskflora.

Engångsåtgärd: Ett kulturhistoriskt riktigt stängsel är önskvärt mot vägen i öster.

Anläggning bör göras i samarbete med hembygdsföreningen.

Skötsel: Årligt bete så att markväxtligheten vid betessäsongens slut är väl avbetad. I första hand väljs nöt som betesdjur, i andra hand får och i tredje hand hästar.
I lövskogen och lövbrynen görs återkommande gallring av unga barrträd, framförallt gran.

9 Skogen på Skansberget

Skogen är till övervägande del gammal med framförallt rik förekomst av gamla, över hundraåriga, grova tallöverståndare. Vegetationstyper som förekommer i skötselområdet är barrblandskog av blåbärsristyp (dominerande), hållmarkstallskog, granskog av lågörtstyp, samt asp- och talldominerad bergbrantsvegetation ned mot Rönningesjön. De två sistnämnda vegetationstyperna är ovanliga och hyser en för Rönningeområdet värdefull biologisk mångfald. Delar av skogen hyser mindre mängder död ved i form av lågor, en bristvara inom Rönningeområdet.

Området hyser vissa naturvetenskapliga värden främst knutna till de gamla skogspartierna, bergbrantsskogen, samt lågörtsskogen.

I områdets södra del finns en vacker, öppen gammal hållmarkstallskog med rester av fornborgsmurar i norr och öster. Borgen är ca 250 m lång och 200 m bred. Utsikten från berget är betagande. Många av tallarna är flerhundraåriga och har brandljud (spår efter tidigare skogsbränder).

I fornborgsområdet finns mycket höga kultur- och natur värden knutna till den gamla skogen.

Mål: Naturskog med stor biologisk diversitet (se kap 1.2.1).

Skötsel: Fri utveckling. Underhåll av de större stigarna. Bortrensning av träd som faller över stigar. Fortlöpande bortrensning av vedväxter i fornborgsmurarna. Särskild skötselplan finns för fornborgen. I övrigt lämnas skogen för fri utveckling.

Behov av informationsskyltning ses över.

10 Tidigare betade skogsbryn norr om Rönninge gård

Skogsbryn med stor andel asp och björk, som betats in i sen tid. Markfloran är gräsdominerad och relativt trivial. Brynen är under igenväxning och ofta växer tätt med ung asp. Granen håller på att konkurrera ut lövträden. En del gammal asp, björk och ek förekommer. På en asp invid el-ljusspåret växer den rödlistade asphättemossan, missgynnade art (NT), en art som är beroende av gamla aspar i halvöppen skog.

Skötselområdet hyser naturvärden knuten till den biologiska mångfalden, samt kulturmiljövärden knutna till vegetationsstrukturen och markanvändning.

Mål: Lövdominerat sluttande skogsbryn med förekomst av buskar och gamla lövträd.

Skötsel: Bortgallring av huvuddelen av granarna, samt en del tall. Ringbarkning av ca 60 % av de unga asparna. Ekarna frihuggs från uppväxande barrträd. I övrigt skötsel enligt 1.2.1. Det är en fördel om brynen betas men åtgärden är inte högprioriterad.

11 Rönningeskogen

En mestadels gammal, över 100-årig barrblandskog av blåbärsristyp, med inslag av mindre hållmarks- och sumpskogspartier. Som regel utgörs trädskiktet av gamla ca 150-åriga tallöverståndare, samt en uppväxande yngre grangeneration. I östra delen finns brandljud på de äldre tallarna. Ganska stort inslag av asp och björk, samt enbuskar tyder på att skogen tidigare varit mer öppen. En del död ved förekommer i form av lågor. Markfloran är mestadels av blåbärsristyp.

Av skötselområdets barrdominerade delar märks särskilt det mycket gamla skogspartiet i områdets norra del. Denna skog hyser ett stort antal riktigt gamla tallar, samt ett flertal gamla aspar. Markfloran i den nordsluttande terrängen är relativt rik och lågörtsdominerad.

Delar av området utgörs av yngre barrskog.

På tre lokaler finns större sumpskogskomplex med vackert utbildade alkärr, öppna högstarrkärr, samt annan lövdominerad sumpskog med förekomst av död ved. Den i kommunen ovanliga orkidén tvåblad växer i en av dessa (Hammarkskjöld muntl)

Närmast Arningevägen är skogsmiljön kraftigt bullerstörd från Arningevägen. Främsta ljudstråk finns vid den öppna svackan i öster (skötselområde 12). De delar som ligger bakom den höjdrygg som finns på norr och söder om den väg/dalgång som löper rakt österut från Rönninge by, hyser höga friluftslivsvärden. Skötselområdet hyser vidare naturvärden i form av skyddsvärd fauna knuten till den gamla skogen, samt nyckelbiotopsmiljöer.

Mål: Naturskog med stor biologisk diversitet (se kap 1.2.1).

Skötsel: Fri utveckling. Underhåll av de större stigarna. Bortrensning av träd som faller över stigar. Bryn mot öppen mark sköts enligt 1.2.1.

12 Betad gammelskog

En mestadels gammal, ca 110-årig barrblandskog av blåbärsristyp, med inslag av mindre hållmarkspartier. Området betas idag vintertid av ett ca 15-tal russ.

Som regel utgörs trädskiktet av gamla ca 150-åriga tallöverståndare, samt en uppväxande yngre grangeneration. Ganska stort inslag av asp och björk, samt enbuskar tyder på att skogen tidigare varit mer öppen, även gamla träd förekommer. En del död ved förekommer i form av lågor. En del döda, ringbarkade oxlar och rönnar förekommer. Markfloran är mestadels av blåbärsristyp.

Mål: Betad bondenaturskog med träd- och buskskikt som har karaktär av gles utmarksbetesskog (se kap 1.2.1).

Skötsel: Fortsatt vinterbete med russ, helst kompletterad med färbete vår - sommartid. Fri utveckling. Underhåll av de större stigarna. Bortrensning av träd som faller över stigar. Bryn

mot öppen mark sköts enligt 1.2.1. Stödutfodring skall ej ske i skogen utan på f.d. åkermark i områdets sydöstra del.

13 Före detta hygge

Före detta kalhuggen mark med relativt små värden för den biologiska mångfalden.

Mål: Skogsbrukad mark. Motivet för att inom området ha visst skogsbruk som också ger ekonomiskt avkastning är att vissa djurarter gynnas av skogsbruk med kalhyggesbruk (vilt, vissa insektsarter, etc). Inkomsterna från skogsbruket är på grund av den begränsade ytan marginella och det kan diskuteras om det är meningsfullt att bedriva skogsbruk inom skötselområdet.

Skötsel: Skogsbruk med de hänsynsregler som anges för brukad skog under punkt 1.2.1.

14 Barrskog

Starkt bullerstörd och till största delen ung skog. Enda äldre skogsbeståndet av någorlunda storlek finns strax öster om kraftledningsgatan i sydost. En ridstig och ett par mindre vandringsstigar löper genom området. Värdet för friluftslivet får ändå betraktas som måttligt då bullerstörningen från Arningevägen inverkar mycket störande. Inga kända förekomster av skyddsvärd flora eller fauna.

Mål: Skogsbrukad mark av samma skäl som anges för skötselområde 13.

Skötsel: Skogsbruk med de hänsynsregler som anges för brukad skog under punkt 1.2.1.

15 Före detta betad blandskog

Den blandskogsklädda bergfoten nedanför fornborgen hyser höga naturvetenskapliga värden. Här finns en gammal skog med stort inslag av asp, varav några är gamla. Rödlistade arter missgynnade (NT) arter, knutna till död lövved som mindre hackspett (*C. Viklund muntl*) och kandelabersvamp förekommer. Markfloran är gräsdominerad vilket indikerar bete in i sen tid.

Mål: En betad och biologiskt rik blandskog med stort aspinslag och förekomst av död ved.

Skötsel: Området inkluderas i betesfällan för skötselområde 16. Stängsling med taggtråd. Branten lämnas helt utan skogliga åtgärder.

16 Hagmark med fornlämningar

En vacker hästbetad hagmark med öppen, oplöjd men något gödselpåverkad gräsmark.

Dessutom ingår blandskogsbryn, buskmark, alskog, samt öppen före detta åker.

Markfloran i de öppna partierna är till största delen trivial, då de centrala partierna utgörs av före detta åkermark. Utmed stranden, i skogsbryn och i de glest trädbevuxna, oplöjda delarna av hagmarken finns rester av betesmarksflora med bland annat rödklint.

Många av de glest stående lövträden (ask, lönn) är ringbarkade av hästar och endast de träd som har skyddsnät har klarat sig. Till och med tall har barkats. I brynen och de ingående skogspartierna har träden klarat sig bättre. Brynen utgörs mestadels av tall och björk. Vid stranden finns en alskog.

Buskskiktet är artrikt och inkluderar en, nyponrosor, berberis, slån och hagtorn.

I skötselområdet finns ett järnåldersgravfält som framträder väl med ca 20 tydliga, runda stensättningar. Informationsskyltar finns invid vägen i öster.

Området hyser höga kulturmiljövärden knutna till gravfältet, samt vissa naturvärden knutna till hagmarkens fauna, lövträden, buskvegetationen och i viss mån markfloran.

Mål: Varierad gårdsnära betesmark med glest stående ädellövträd och björkar, samt artrik mark- och buskflora.

Engångsåtgärd: Ett kulturhistoriskt riktigt stängsel är önskvärt mot vägen i öster.

Anläggning bör göras i samarbete med hembygdsföreningen.

En försiktig gallring av trädskiktet i bryn och skogsdungar bör utföras av naturvårdsutbildad personal. Generellt görs gallringar med syfte att gynna lövträd (särskilt ädellövträd, björk och gammal al), samt gamla tallar som tidigare stått mer fritt. Uppmärksamhet bör riktas på ev hästskador på trädstammarna. Skydda samtliga träd som skall sparas genom skoning.

Buskvegetation sparas för att gynna fågellivet. Hålträd och gamla träd lämnas.

Löpande skötsel: Årligt bete under sommarhalvåret (enlig 1.2.2). Hamlingsträd skapas av ask och lönn som beskärs omkring vart 5:e år. Fortlöpande bortrensning av vedväxter på fornlämningarna. För att på sikt få en för betesmarker karakteristiskt flora krävs att vinterviste av betesdjur, gödsling, samt stödutfodring ej tillåts i hagen.

17 Skogsbryn öster om Rönninge gård

Delvis öppna och vackra lövdominerade skogsbryn vettande mot åkermark. Vid ett parti är björk framgallrat och vid ett picknickbord på en kulle erbjuds vacker utsikt över det öppna jordbrukslandskapet i söder. På ett ställe i öster finns ett större slånsnår. Markfloran är gräsdominerad.

Mål: Lövdominerat betat bryn.

Skötsel: Gallring av brynen, där främst gran och tall tas bort och björk, asp och taggbuskar gynnas. El-stängsel sätts tillfälligt upp ca 50 m in i brynet och skogen i norr och invid vägen i söder i samband med de tillfällena som vallen efterbetas. Bete får gärna ske på hösten då betesdjuren betar sly effektivare. Underhåll av picknickplats.

18 Betat skogsbryn

Blandskogsbryn vettande mot väg och åkermark. Skogsområdet kringgärdas av höga stängsel och betas. Markfloran är gräsdominerad och till största delen trivial.

I området finns ett större gravfält med 19 runda stensättningar och en rektangulär stensättning.

Mål: Lövdominerat betat bryn. Det vore önskvärt att fornlämningen blir tillgänglig för besökare och att den ej skadas av trampande betesdjur.

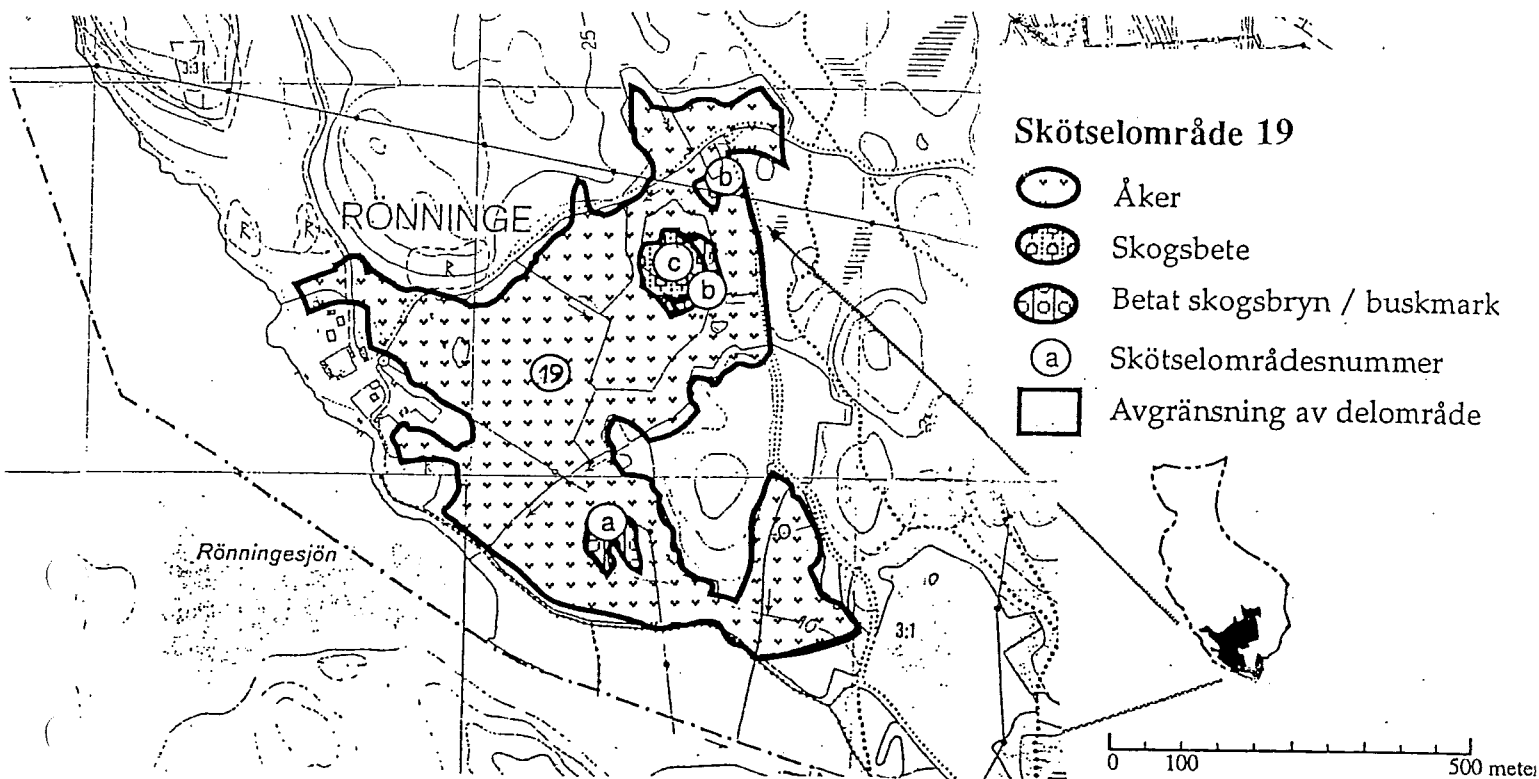
Skötsel: Fortsatt bete.

19 Åkermark sydost om Rönninge by

Åkermark med öppna diken och fem åkerholmar, varav en större skogsbevuxen. De kulturella och estetiska värdena dominerar. I området finns också värden i form av biologisk mångfald kopplad till diken, artrik ängshavretorrängsvegetation med bland annat flentimotej på åkerholmar (19a), samt den allmänna variation som den öppna marken ger i landskapet. Hornuggla häckar troligen i området. Brun kärrhök (rödlistad) använder åkermarken som jaktmarker.

Mål: Åkermark med glest skogsbevuxna åkerholmar med spärrkroniga tallar, samt öppna diken. Spannmålsodling bör eftersträvas på en minst 10 hektar stor yta varje år för att gynna den biologiska mångfalden (ogräsflora, fågelliv), pedagogiska värden (skolor), samt kulturmiljövärdena knutna till Rönninge by. Åkerholmar med betesflora och spärrkroniga tallar i söder och större tätt barrskogad åkerholme för att skapa lämplig häckplats för hornuggla i norr.

Engångsåtgärd: Avverkning av samtliga unga barrträd på de mindre åkerholmarna, samt en 20 % gallring av trädskiktet med syfte att skapa ett trädskikt med ca 60 % täckningsgrad och friställning av de gamla spärrkroniga tallarna och öka lövandelen vid 19a. Gallring av skogsbryn i den större åkerholmen (19b) med syfte att skapa ett sluttande lövdominerat bryn. Övrig skog på holmen lämnas för fri utveckling (19c).

Skötsel: Åkerbruk och vall med efterbete. Vid vallbetet (tillfälliga el-stängsel) betas även de ingående åkerholmarna. Återkommande röjning av unga barrträd på de små åkerholmarna i söder. Vid plöjning lämnas en skyddszon på minst 3 m vid diken och 1 m vid vägrenar och åkerkanter. Stödutfodring får endast ske på åkermark och helst så långt ifrån 19a som möjligt.

20 Rönninge by

Se allmän beskrivning, 2.2.3. Skötsel av tomtmark och byggnader ingår ej i denna skötselplan utan redovisas i en vårdplan för Rönninge by upprättad av Ove Hidemark Arkitektkontor AB. Tre rödlistade gamla gårdsväxter förekommer.

Skötsel: Åtgärder inom Rönninge byområdet prövas mot Hidemarks vårdplan för Rönninge by. Det vore dessutom ur kulturhistorisk och naturvärdessynpunkt intressant att göra en plan för bibehållande av de ålderdomliga gårdsväxter som förekommer här. Eventuellt kan en mindre botanisk trädgård anläggas med information om de olika arternas kulturhistoria. Gårdsträd hamlas på traditionellt sätt. Eventuellt kan nyplantering av vårdträd bli aktuellt. En fördjupad skötselplan för bevarande av den biologiska mångfalden inom gårdsområdet görs efter en noggrann inventering av naturvärdena.

21 Strandzon med alskog.

En vacker smal trädbård dominerad av al inramar Rönningesjön vid Rönninge by. Här finns förutsättningar för en rik flora och fauna, samt stora estetiska värden och värden för friluftslivet. De gamla träden ger möjlighet för en viss sjöutsikt från strandpromenaden.

Mål: Gles och gammal aldominerad strandskog. Siktröjning undviks då avverkning i strandskogen missgynnar den biologiska mångfalden och i regel får som följd ett slyuppslag och ökad vasstillväxt vilket på sikt helt omöjliggör sjöutsikt.

Skötsel: Siktröjning får endast förekomma som försiktig gallring av bestånden i anslutning till befintliga bryggor och parkbänkar.

22 Sumpskog och vassvegetation vid Rönningesjöns utlopp

Al - videbevuxet lövskogskärr med relativt ung och tät skog uppkommen genom naturlig föryngring på tidigare hävdad strandäng. Området har hävdats med getter under några år på 90-talet. Vissa gallringar av träd och buskar har också gjorts.

Bland hävdgynnade arter kan nämnas kärrvial. I området finns också 15 äldre klubbalar. En stig löper norr och öster om området.

Mål: Trots långt framskriden igenväxning har området goda förutsättningar att, efter en restaurering, kunna återfå en flora och fauna som är typisk för hävdade strandängar. Åtgärden skulle skapa en fågellokal med andfåglar och vadare, samt höja de estetiska värdena genom att skapa utsikt över sjön från stigen. Alternativt kan området få utvecklas vidare till ett moget strandalkärr med stor biologisk diversitet (se kap 1.2.1).

Engångsåtgärd: Alternativ strandäng: Avverkning av samtliga träd, samt successiv bortröjning av buskar för att undvika ett alltför kraftigt slyuppslag. Alarna ringbarkas innan avverkning. Stängsling.

Alternativ strandalkärr: Fri utveckling. Underhåll av stig.

Skötsel: Bete med nöt och häst. De första åren bör betetrycket vara högt och betessäsongen förläggas till sommar - höst för att djuren skall röja uppkommande sly på ett effektivt sätt. Återkommande bortröjning av alsly.

23 Storbagen

Bryn och skogsmark som betats in i sen tid och som fortfarande har kvar karaktären av betesskog. Dessutom ingår i området en större och två mindre skogsbevuxna åkerholmar, en större barrskogsbevuxen kulle med ett mindre parti artrik torräng i sin södra ände, samt åkermark. Torrängen (23b) är det enda kvarvarande hävdade artrika betesmarken i hela Rönninge - Skavlötenområdet, med arter som gullklöver, backklöver, (Conec 1989), solvända (Hammar skjöld muntl), flentimotej och ängshavre.

Delar av skogen är gammal och har typisk utmarksbeteskaraktär men är numera ganska tät. Enstaka betesarter som rödklint, backglim och brudbröd kvarstår trots att skogen nu slutit sig. Vippärt, en skyddsvärd art som gynnas av skogsbete förekommer tämligen allmänt. Brynen mot den öppna marken är täta och i de flesta fall bestående av bestånd av ung asp. Buskar som slån och berberis förekommer. Den sällsynta vitoxeln förekommer också här (Hammar skjöld muntl) men arten är sannolikt hitförd av människan.

Mål : Beteslandskap med trädbevuxen artrik hagmark med glest stående enbuskar och enstaka tallar, björkar och andra lövträd (23a+b), ett gradvis sluttande skogsbryn med lövträdsdominans och förekomst av taggbuskar (23c), en öppen olikåldrig betesskog av bondeskogskaraktär med ett betydande inslag av lövträd (23d) samt öppen betad före detta åkermark (23e). En biologisk mångfald kopplad till hävdgynnad markflora, samt arter knutna till skogsbryn och gamla solbelysta träd samt estetiska och kulturella värden gynnas.

Engångsåtgärd: Stängsling med el-stängsel med trästolpar (en/ek), anläggning av färast (2 st) för cyklisterna och fotgängarna vid genomfartsstigen, samt 6 enklare stättor. Ett kulturhistoriskt riktigt stängsel är framförallt önskvärd mot de öppna markerna i södra delarna av området. Detta bör anläggas i samråd med hembygdsföreningen.

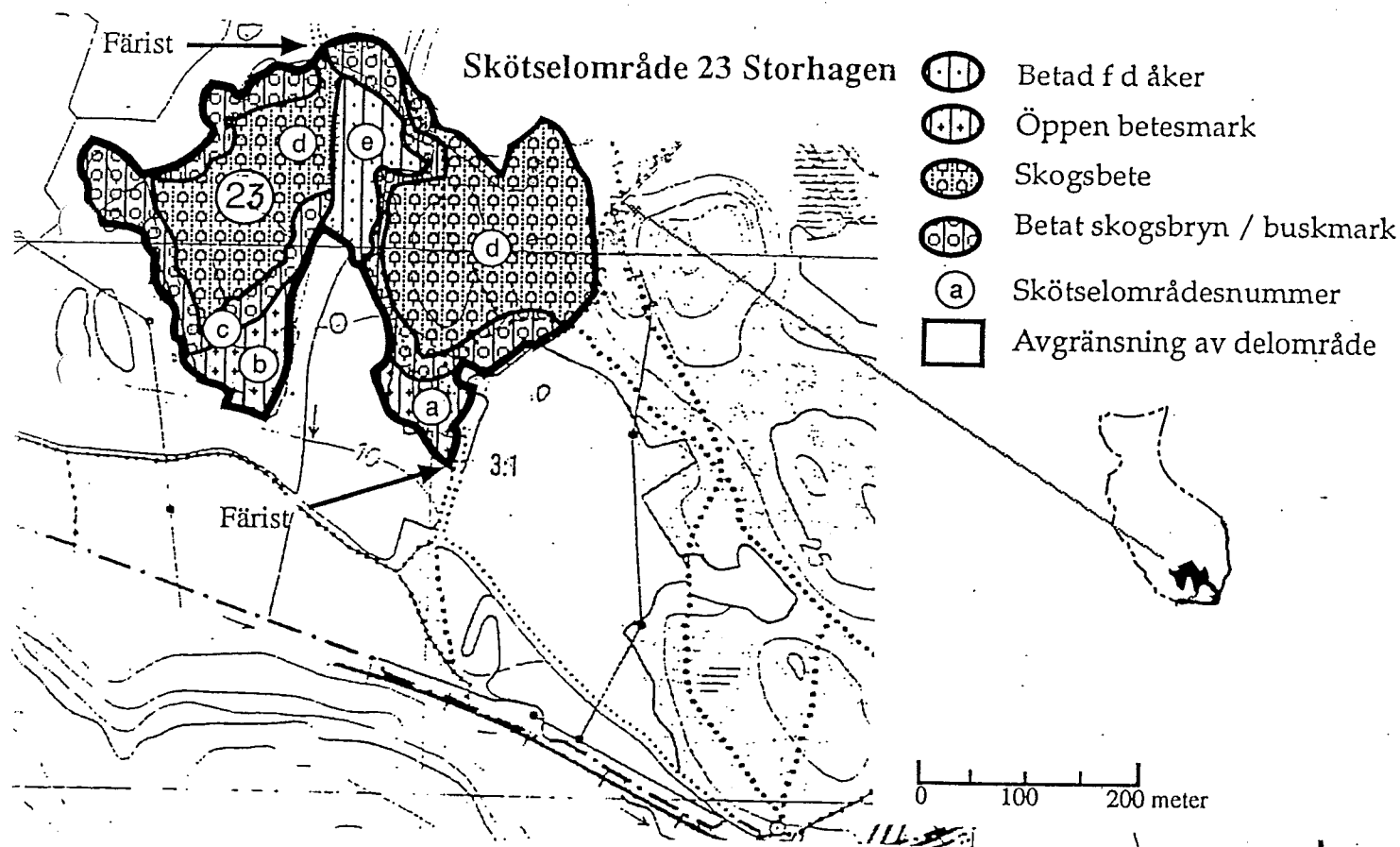
Gallrings- och röjningsarbeten stämplas av naturvårdsutbildad personal. Generellt görs kraftiga gallringar med syfte att gynna lövträd (särskilt säl, björk och gammal asp), samt gamla tallar som tidigare stått mer fritt.

23a+b: I hagmarkerna görs gallring av träd, samt bortröjning av unga träd, så att en krontäckning av högst 30 % uppnås (enligt 1.2.2). Enbuskar, hassel och taggbuskar gynnas i buskskiktet.

23c I brynen görs en ca 40 % gallring av barrträd, främst gran. I täta aspbestånd ringbarkas ca 50 % av träden och dessa avverkas efterhand. Buskvegetation gynnas.

23d I utmarksskogen görs gallring av trädskiktet så att en krontäckning på ca 75-80 % uppnås. All gammal asp och björk lämnas.

Löpande skötsel: Bete, helst med nötkreatur (enlig 1.2.2). Uppmärksamhet bör riktas på ev hästskador på trädstammarna. Det kan bli aktuellt att skydda träd i hagmarkerna/brynzonen. Fortlöpande plockhuggning av skogen görs för att skapa karaktären av luckig och öppen bondeskog.

24 Hällmarkstorräng med fornlämning

Vacker gräsbevuxen kulle med fem gamla fristående tallar. Halva kullen är hävdad. Den halva som vetter mot sjön är ohävdad. Den hävdade hälften ingår i en vinterfälla nära ladugårdsbyggnad och är därför trivialiserad på grund av gödsling från åkermark vid gården, stödutfodring, och tramp. Den ohävdade delen hyser fortfarande torrängsarter. Kullen består delvis av en gravhög, ca 10 m i diameter. Dessutom finns 9 runda stensättningar. Dessa fornlämningar ger området höga kulturvetenskapliga värden.

Mål: Artrik torräng.

Skötsel: Ändrad stängseldragning så att även den idag ohävdade delen ingår i fällan och att åkermarkerna närmast gården utesluts. En kulturhistoriskt riktigt stängsel är önskvärt. Årlig beteshävd med får eller nöt. Hästbete, vinterbete och stödutfodring får ej ske i hagmarken. Fortlöpande bortrensning av vedväxter på fornlämningarna.

2 Anordningar för besökare

2.1 Övergripande mål

Ett av reservatets främsta syften är att säkerställa allmänhetens tillgång till ett attraktivt friluftsområde. Allmänhetens utnyttjande av området skall i första hand bygga på områdets naturliga förutsättningar. Eventuellt nya anläggningar för friluftslivet får inte stå i konflikt med natur- eller kulturmiljövärdena eller vara störande för besökarnas upplevelse av området som ett orört naturområde.

Genom förbättrad information om vandringsmöjligheter och utökad information om områdets natur- och kulturförhållanden ökas tillgängligheten och besökarnas utbyte av vistelsen i området.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

Den typ av friluftsliv som förekommer idag kan överlag kvarstå utan inskränkningar. Stigsystemet i anslutning till skötselområde 8 och 23 bör ses över och revideras där så behövs, så att el-ljusspår ej löper genom betesfällan, samt att de vackraste och mest intressanta partierna nås av stigsträckningen.

Uppmärkta strövstigar, befintlig informationsskyltning, rastplatser och dylikt skall underhållas. Underhåll av stigarna genom röjning och förnyelse av stigmarkeringar bör ske i intervaller om längst cirka tre år eller när behovet är påkallat.

Sommartid är badstranden vid Skavlöten ett populärt besöksmål och den bör därför hållas i skick (se karta, bilaga 3). Skridskobanan som plogas vintertid på Rönningesjöns is hålls i skick.

2.2.1 Tillgänglighet

I dagsläget utgör infarten till Skavlöten huvudentrén för bilburna besökare. Då vägen mellan Skavlöten och Roslagsvägen både utgör en trafikfara och hindrar en attraktiv strandpromenad runt Rönningesjön föreslås ny dragning av angöringsväg från Arningevägen mittemot Leverantörsvägen (karta 4). I samband med anläggningen av den nya angöringsvägen är det ur naturmiljösynpunkt en fördel om asfalten rivs upp på vägen mellan Skavlöten och Roslagsvägen och ersätts av en mindre grusstig för fotgängare och cyklister. Om ny angöringsväg anläggs kan även skötselområde 13 och 14 omföras till skog för fri utveckling då dessa skogar fortsättningsvis genom sitt läge nära angöringspunkter kommer att få ökat besöksstryck.

Parkeringsplats vid Hägernäs skyltas upp.

Vid Arninge finns en nyanlagd parkeringsplats vid Antennvägen.

Kollektivtrafik till området utgörs främst av Roslagsbanans med hållplats vid Hägernäs, men även bussförbindelser finns till närområdet. För gående och cyklande finns ett flertal entréer till området.

2.2.3 Information

Då området genom sitt tätortsnära läge och sina naturkvalitéer är mycket välbesökt, finns det anledning att lägga ned resurser på information om områdets natur- och kulturkvalitéer.

Informationen bör utformas som informationsskyltar.

Samtliga skyltar skall innehålla en karta över området.

Följande informationsskyltar och skyltställ bör anordnas:

1. Skyltställ med skyltar som ger fyllig information om områdets historia, samt växt- och djurliv sätts upp vid Rönninge by, Skavlöten och vid Hågernäs hållplats.
2. Ett enklare skyltställ med information om sumpskogen och dess ekologi.
3. Ett enklare skyltställ med information om den gamla skogen och dess ekologi.
4. Ett enklare skyltställ med information om den öppna hagmarken och dess ekologi och historia.

3 Tillsyn

Den av kommunen tillsatte naturvårdsförvaltaren svarar för tillsynen av området. Det är av vikt att området ser snyggt och prydligt ut, bl a parkeringsplatser, skyltställ och skyltar bör ses över regelbundet.

4 Dokumentation

Som en viktig del av ett underlag till en detaljerad plan för skogsbruket inom området bör en inventering av skogsområden med särskilt höga naturvärden inom området utföras. Denna inventering bör ha samma inriktning som skogsvårdsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper och bör utföras på samma sätt. Den skall sedan ligga till grund för uppföljning av den biologiska mångfalden i området.

Alla åtgärder som utförs i området och kostnaderna för dessa åtgärder bör antecknas noggrant av den som utför skötseln.

Den som svarar för förvaltningen av skogen bör noggrant dokumentera alla skogliga åtgärder som utförs liksom det ekonomiska utfallet av dessa.

Arrendatorn som svarar för betet i naturbetesmarkerna bör anteckna antalet djur som betar och tid för betessläpp respektive hemtagning och redovisa dessa uppgifter.

Ett antal fasta provrutor, i vilka vegetationen dokumenteras, bör läggas ut i de värdefullaste naturbetesmarkerna. De olika skötselområdena bör fotodokumenteras regelbundet.

Den insamlade dokumentationen bör av naturvårdsförvaltaren sammanställas i en årlig rapport.

De rödlistade växtarternas förekomst bör följas upp genom räkning av antalet individ (blommande och icke blommande vad gäller kärlväxter) vart tredje år. De rödlistade fågelarternas förekomst görs genom att sammanställa observationer införda på det internetbaserade rapportsystemet svalan vart tredje år (<http://svalan.environ.se/rappsys>).

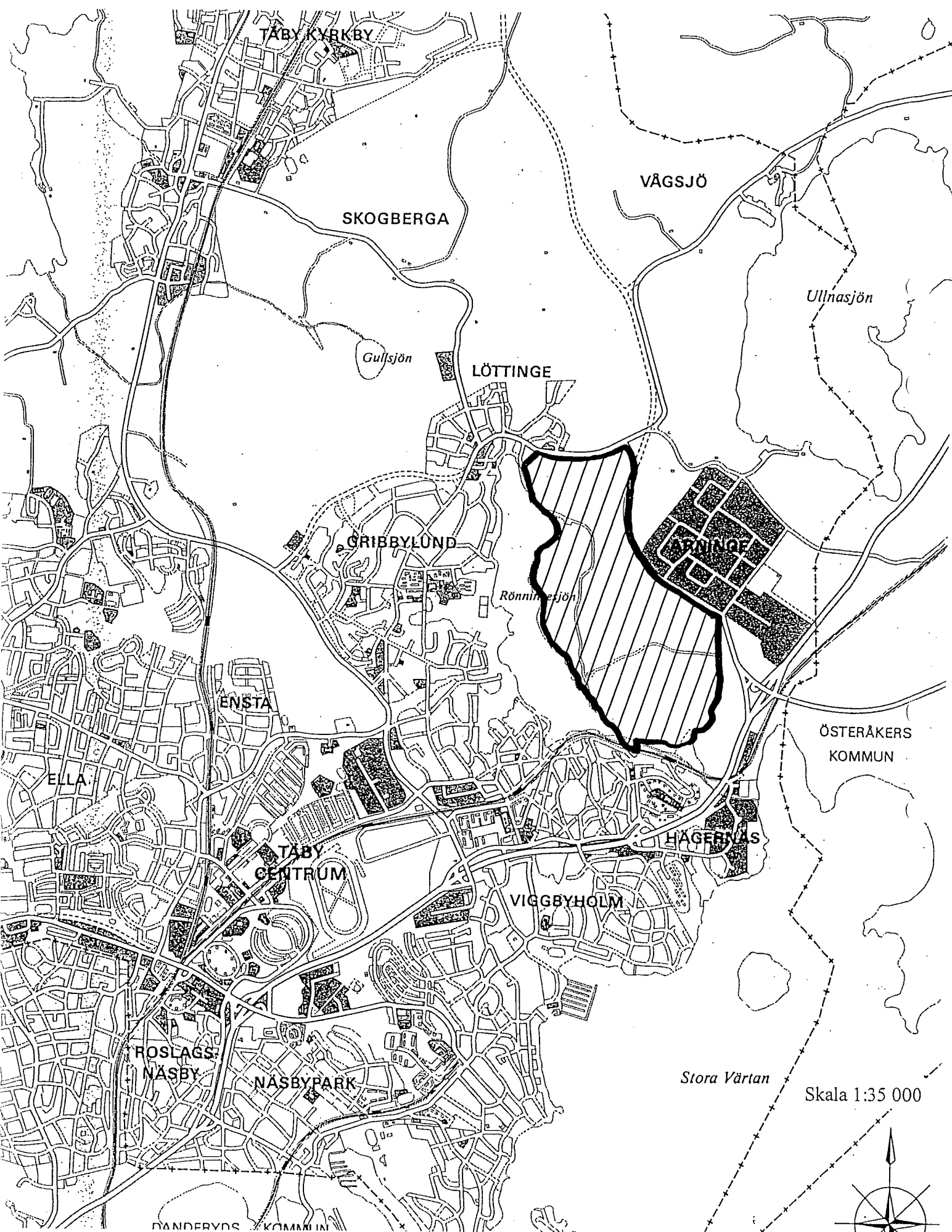
III. Bilagor

1. Karta 1. Översiktskarta.
2. Karta 2. Karta över områdets gränser och indelning i skötselområden.
3. Karta 3. Skogliga impediment och nyckelbiotoper
4. Karta 4. Karta över befintliga vandringsleder och övriga anordningar för friluftslivet

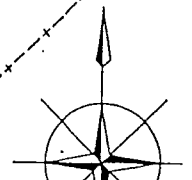
Bilaga 1. Översigtskarta Rönninge by – Skavlöten

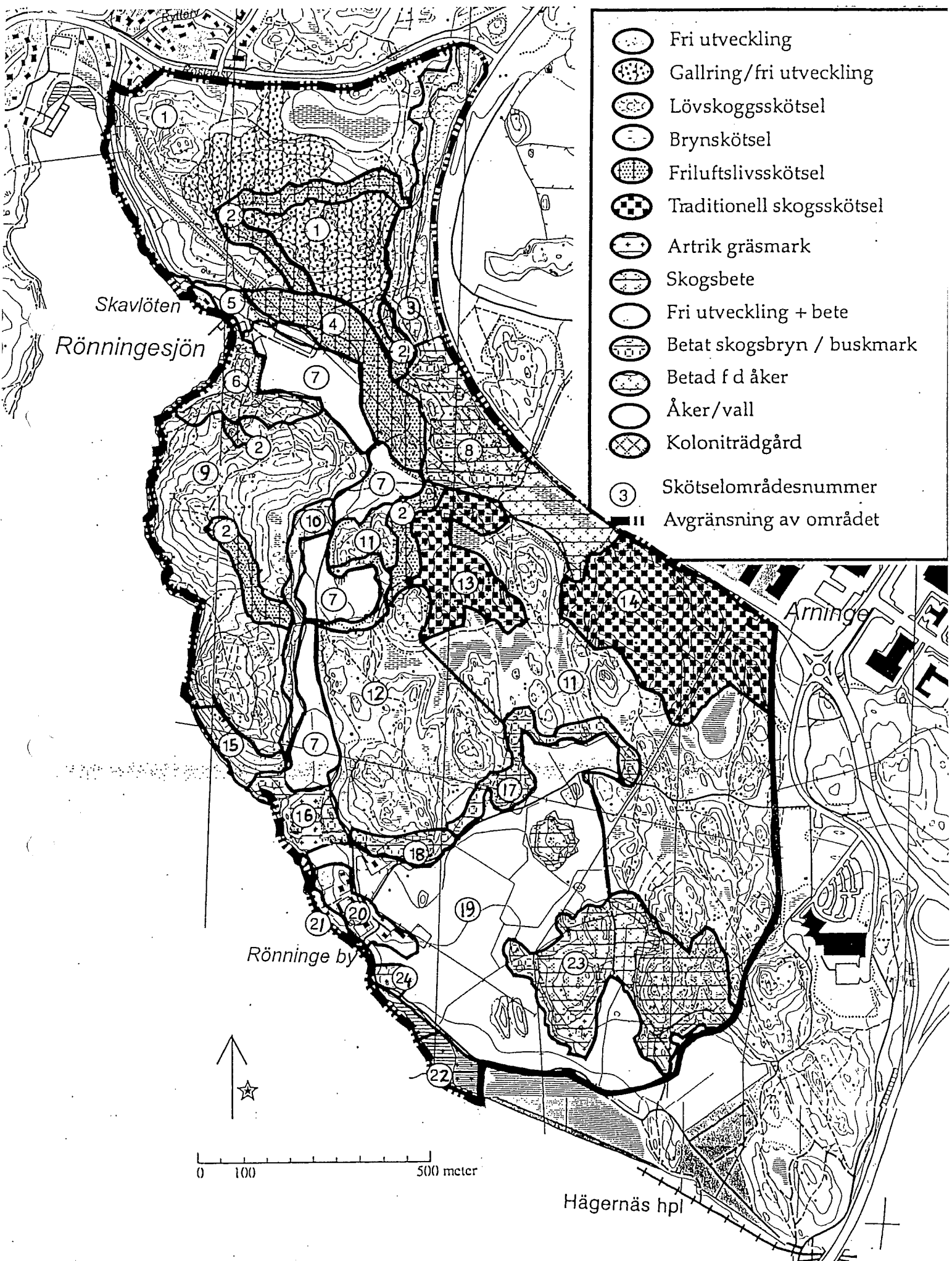
Områdesgräns

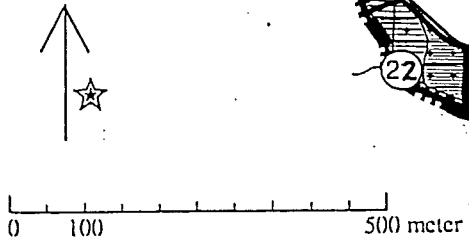
Skala 1:35 000

Karta 2. Skötselområden Rönninge by - Skavlöten

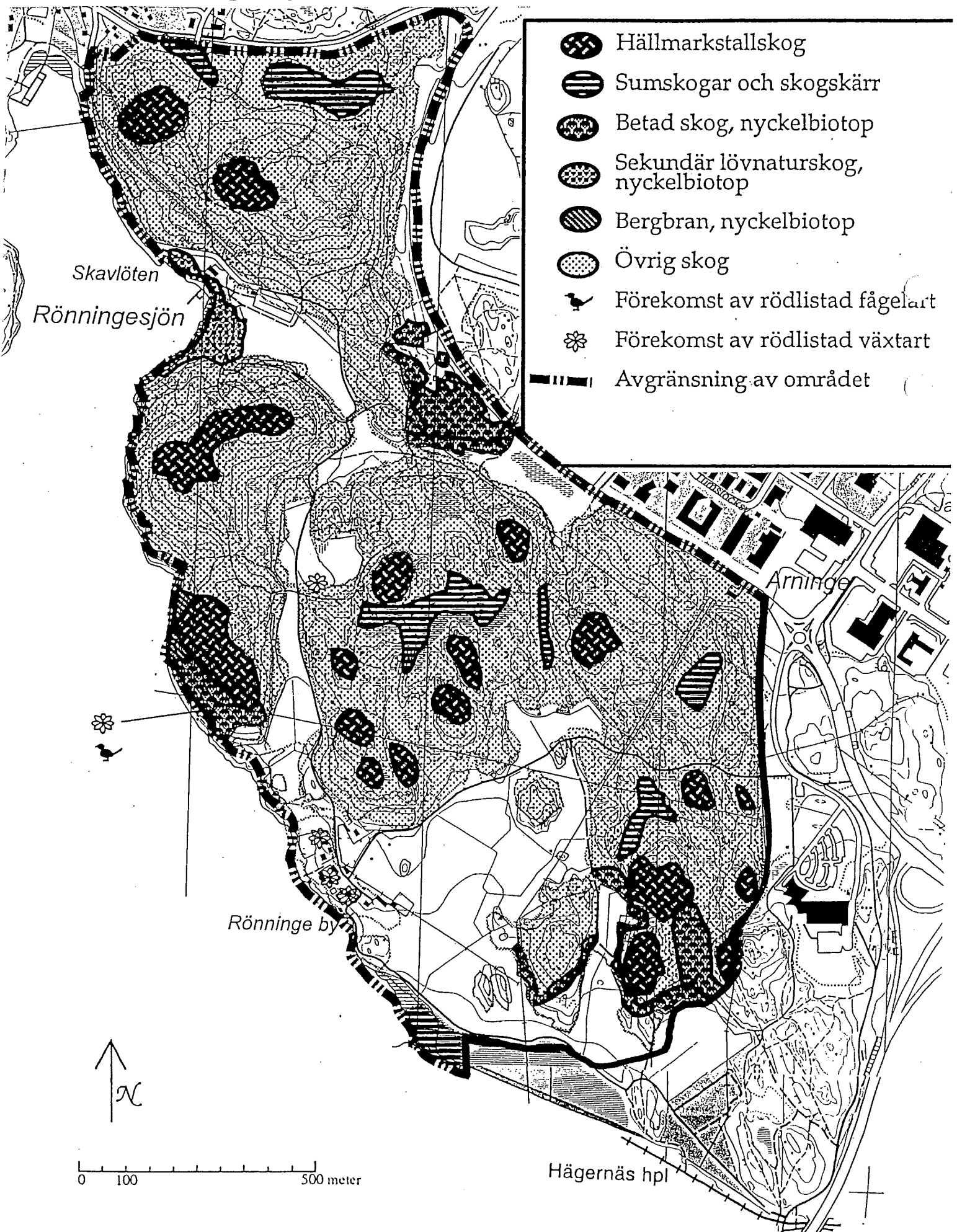

- Fri utveckling
- Gallring/fri utveckling
- Lövskogsskötsel
- Brynskötsel
- Friluftslivsskötsel
- Traditionell skogsskötsel
- Artrik gräsmark
- Skogsbete
- Fri utveckling + bete
- Betat skogsbryn / buskmark
- Betad f d åker
- Åker/vall
- Koloniträdgård
- Skötselområdesnummer
- Avgränsning av området

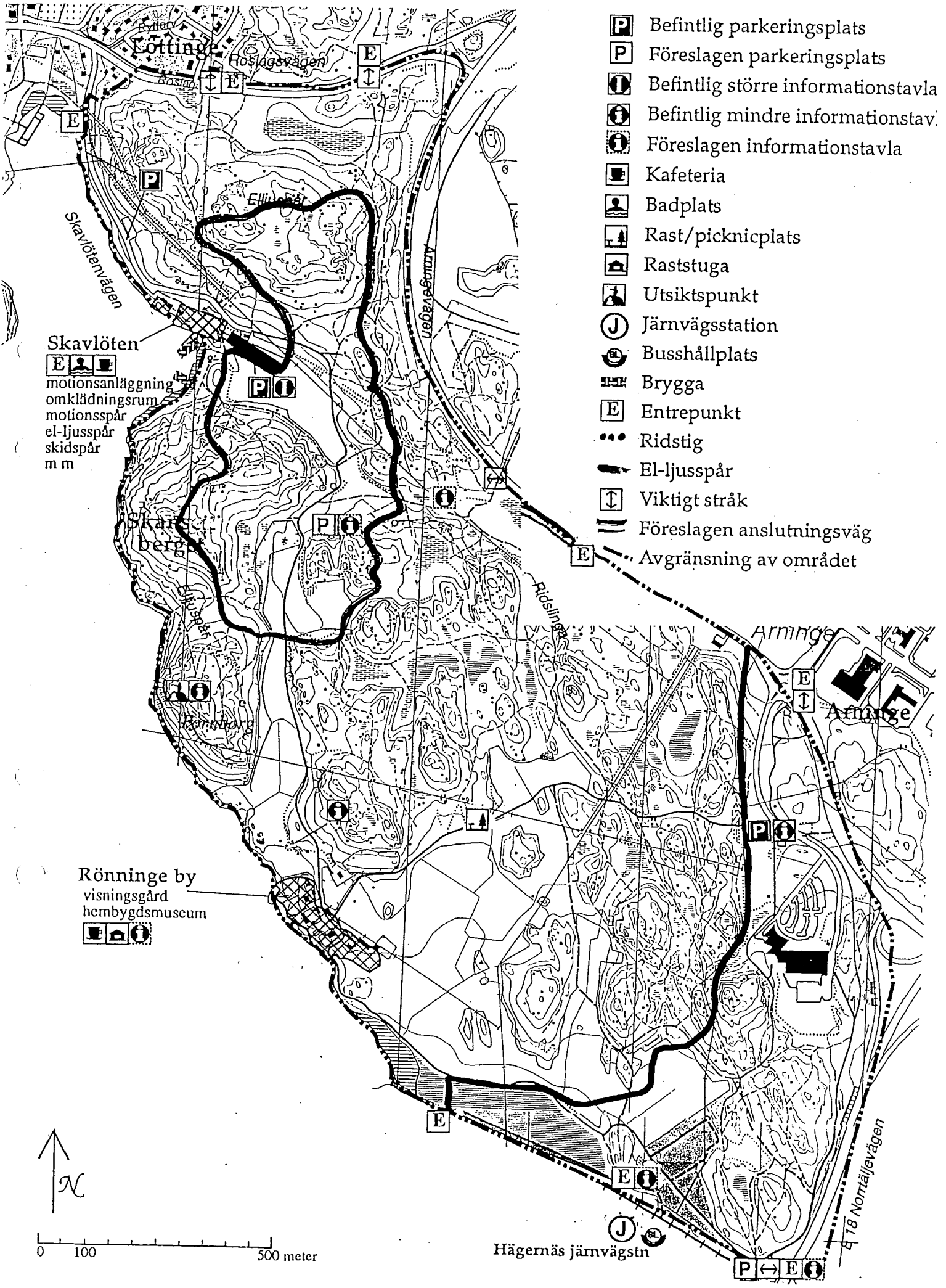

Hägernäs hpl

Karta 3. Skogliga impediment och nyckelbiotoper i Rönninge by – Skavlöten

Karta 4. Anläggningar vid Rönninge by - Skavlöten

- P** Befintlig parkeringsplats
- P** Föreslagen parkeringsplats
- I** Befintlig större informationstavla
- I** Befintlig mindre informationstavla
- I** Föreslagen informationstavla
- K** Kafeteria
- B** Badplats
- R** Rast/picknicplats
- R** Raststuga
- U** Utsiktspunkt
- J** Järnvägsstation
- B** Busshållplats
- B** Brygga
- E** Entrepunkt
- Ridstig
- El-ljusspår
- ↑** Viktigt stråk
- Föreslagen anslutningsväg
- Avgränsning av området

Skavlöten
E **B** **K**
 motionsanläggning
 omklädningsrum
 motionsspår
 el-ljusspår
 skidspår
 m m

Rönninge by
 visningsgård
 hembygdsmuseum
E **R** **I**

0 100 500 meter

Hägernäs järnvägstn

18 Norrtäljevägen

(

(

(

(